

Frivillig i krisehåndtering: Hva påvirker om frivillige velger å arbeide for selvorganiserte grupper vs. formelle organisasjoner?

Illustrasjon: Marte Isachsen Knudsen

Marthe Berge

Universitetet i Stavanger
Master i samfunnssikkerhet
Våren 2016

**MASTERGRADSSTUDIUM I
SAMFUNNSSIKKERHET**

MASTEROPPGAVE

SEMESTER:

Vår 2016

FORFATTER:

Marthe Berge

VEILEDER:

Odd Einar Olsen

TITTEL PÅ MASTEROPPGAVE: Frivillig i krisehåndtering: Hva påvirker om frivillige velger å arbeide for selvorganiserte grupper vs. formelle organisasjoner?

EMNEORD/STIKKORD:

Selvorganisering, hjelpearbeid, Røde Kors, Dråpen i Havet, krisehåndtering, risikopersepsjon, sosiale medier

---

SIDETALL: 73 (uten vedlegg)

STAVANGER ...15.06.2016.....

DATO/ÅR

Sammendrag

Da den syriske flyktningekrisen for alvor traff Europa og de greske strendene sommeren 2015, oppstod det et stort engasjement og en stor mobilisering i den norske befolkningen. Flere nordmenn, sammen andre europeere, pakket rykksekkene og reiste ned til Hellas på egen hånd for å ta imot flyktningebåtene som kom fra Tyrkia. Om de ikke kunne gi dem livreddende nødhjelp eller et sikkert oppholdssted, så ville de være et medmenneske.

Denne mobiliseringen, som stort sett ble realisert i sosiale medier, vekket min nysgjerrighet. Hvorfor velger noen å dra ut i frivillige hjelpearbeid uten en organisasjon i ryggen, men på eget ansvar og egen risiko? Dette førte til at problemstillingen for denne masteroppgaven ble: hva påvirker om frivillige velger selvorganiserte grupper vs. formelle hjelpeorganisasjoner?

Det er valgt tre perspektiver for å belyse denne problemstillingen; risikopersepsjon, sosiale medier og organisasjonsstrukturer. Disse perspektivene går igjen i de teoretiske betraktningene, i presentasjon av empiri og de diskuteres opp mot hverandre i drøftingen. Disse perspektivene er valgt for å kunne forklare hvordan frivillige vurderer og håndterer risiko, hva sosiale medier har å si for informasjonseksposering og rekruttering og til sist hva strukturer kan bety for måten frivillige ønsker å håndtere og forholde seg til risiko.

I oppgaven er det brukt kvalitativ metode. Det er utført dokumentanalyse om utviklingen av frivillige arbeid, og analyse av facebookgrupper til selvorganiserte grupper. Dette la igjen grunnlag for 11 intervju med frivillige i både den selvorganiserte gruppen Dråpen i Havet og i

den formelle organisasjonen Røde Kors. Det ble også utført ett intervju med sentral koordinator for Hjelpekorpsset i Røde Kors.

Funn i studien viser at det ikke er en faktor alene som påvirker hvilken organisasjonsform frivillige velger, men kombinasjoner av flere faktorer som inntreffer samtidig. De viktigste funnene viser at frivillige som velger selvorganiserte grupper kan virke til å ha liten grad av risikovurdering, men ønsker høy grad av selvstendighet, medvirkning og ansvar i risikohåndteringen. Dette kan forklare at de trekkes mot grupper med lav grad av hierarkiske strukturer. En annen viktig faktor som påvirker frivillige til å velge selvorganiserte grupper, er den høye graden av informasjonseksposering i sosiale medier. I sosiale medier skjer også rekrutteringen gjennom svake bånd, noe som betyr rekruttering gjennom et større nettverk der mindre kjente mennesker kan ha stor påvirkningskraft. Også mulighet til selvregulering av tid og fraværende krav om kompetanse er en viktig faktor for at frivillige velger selvorganiserte grupper.

Samtidig viser funnene at frivillige som velger å arbeide for de formelle organisasjonene, i større grad gjør en vurdering av risiko basert på kunnskapsinnhenting og kompetanse, og at de på bakgrunn av dette kan ha større tillit til at risiko håndteres i formelle strukturer. Rekruttering til de formelle organisasjonene skjer også i større grad i de sterke båndene, som familie og nære venner.

Forord

Å fullføre en masteroppgave gir en utrolig følelse av mestring. Og en glede og fornøyelse som jeg skal kjenne på lenge. Samtidig er det mange som skal ha ære for at dette har latt seg gjennomføre:

Til min veileder Odd Einar Olsen: takk for gode innspill, mange fine samtaler og oppmuntring.

Til min arbeidsgiver Sola kommune: takk for tilliten!

Til alle respondenter i oppgaven: takk for at dere har delt viktige erfaringer med en utrolig positiv og imøtekommende innstilling.

Til mine foreldre og svigerforeldre: takk for at dere har hentet ungene, laget middager, invitert på overnatting og tatt mann og barn på hyttetur i akkurat de mest stressende periodene av dette masterløpet. Jeg har sluppet mange våkenetter på grunn av dere.

Til Kjersti, verdens flotteste og klokeste storesøster, som har hørt på min jamring og jubel over egne prestasjoner i over to år, og som har tatt seg tid til å lese og rette denne oppgaven: Takk!

Takk Øyvind for at du ALLTID heier på meg! Og for at du sier "det fikser du lett" når jeg ikke ser enden på semesteret. Jeg er utrolig heldig som har deg.

Eira og Marie, mine absolutte favoritter: takk for at dere ikke bryr dere om at lørdager og søndager også er eksamenstid, og for at dere minner meg på at påsken skal feires på fjellet og ikke på lesesalen. Dere gir meg de riktige perspektivene!

Når jeg nå setter endelig punktum for min tid i klasserommet, startet en spent 6- åring om noen uker en helt ny skolehverdag i 1. klasse. *Kjære Eira, nå heier vi på deg!*

Innholdsfortegnelse

1. Introduksjon	1
1.1 Kontekst	2
1.2 Oppgavens struktur	3
2. Problemstilling og tidligere forskning	4
2.1 Avgrensninger	5
2.2 Tidligere forskning	6
2.2.1 Hva er frivillig arbeid?	6
2.2.2 Hva er selvorganiserte grupper i kriser?	6
2.2.3 Bruk av sosiale medier i en krise	9
2.2.4 Oppsummering	10
3. Teori	11
3.1 Risikopersepsjon	11
3.1.1 Risiko i et integrert perspektiv	11
3.1.2 Den integrerte modellen for risikopersepsjon	12
3.1.3 Risikorefleksjon	19
3.2 Sosiale medier	19
3.2.1 Trekk ved sosiale medier	20
3.2.2 Sosiale medier og mobilisering	22
3.2.3 Sosiale medier og mulighet til improvisasjon	22
3.3 Gruppe- og organisasjonsstrukturer	23
3.3.1 Forskjell på organisasjon og gruppe	23
3.3.2 Formell og uformell struktur	24
3.3.3 Ulike former for organisasjoner og grupper	25
3.4 Oppsummering	27
4.0 Metode	28
4.1 Forskningsdesign	28
4.1.1 Problemstilling og aktuelle perspektiver	28
4.1.2 Forskningsstrategi	29
4.1.3 Prosess	30
4.2 Metodisk tilnærming	31
4.3 Datainnsamling	32
4.3.1 Tidligere forskning	32
4.3.2 Rapporter og dokumenter	32
4.3.3 Facebookgruppe	34
4.3.4 Intervju	34
4.4 Analyse av datamaterialet	37
4.4.1 Analyse av dokumenter	37
4.4.2 Analyse av facebookgruppene	38
4.4.3 Analyse av intervju	39
4.5 Styrker og svakheter ved metoden	39
5. EMPIRI	43

<i>5.1 Risikoopplevelse</i>	43
5.1.1 Risikoforståelse og motivasjon	43
5.1.2 Risikohåndtering	45
5.1.3 Ønske om å agere raskt	47
<i>5.2 Informasjon i sosiale medier</i>	48
5.2.1 Spredning av informasjon	48
5.2.2 Nettverkene	49
5.2.3 Kort responstid på spørsmål	50
<i>5.3 Muligheter ved uformell og formell struktur</i>	51
5.3.1 Høy grad av selvregulering	52
5.3.2 Spontan og uforpliktende deltakelse	54
5.3.3 Nytenkning og innovasjon	56
5.3.4 Mulighet for medvirkning og sosiale nettverk	57
5.3.5 Selvorganisering er åpent for alle	58
6. Drøfting	59
6.1 <i>Forholdet mellom risikoopplevelse og strukturer</i>	59
6.1.2 Risikoopplevelse og formelle strukturer	62
6.2 <i>Forholdet mellom risikoopplevelse og sosiale medier</i>	62
6.3 <i>Forholdet mellom sosiale medier og strukturer</i>	64
6.4 <i>Forholdet mellom det spontane og sosiale medier</i>	65
7. Konklusjon	67
7.1 <i>Videre forskning</i>	69
Litteraturliste	71
VEDLEGG 1: Eksempler på selvorganiserte grupper	74
VEDLEGG 2: Valg av informanter	76
VEDLEGG 3: Intervjuguide	78

1. Introduksjon

Den tradisjonelle mobiliseringen av frivillige i krisehendelser kjenner vi best gjennom de etablerte, formelle organisasjonene som Røde Kors, Flyktninghjelpen eller Folkehjelpen. Samtidig oppstår det også under en krise en spontan frivillighet i selvorganiserte grupper. Eksempler på slike grupper finner vi blant annet i Hellas i forbindelse med den syriske flyktningekrisen i 2015, der grupper som den nederlandske Bootvluchteling (Boat refugee foundation), den norske Northern Lights Aid og den svenske Team Sweden Volunteers har fungert som samlingspunkt for mennesker som på egen regning og på eget ansvar drar ut for å hjelpe flyktninger som ankommer i båter fra Tyrkia (*vedlegg 1*). Dråpen i Havet er en annen norsk gruppe av selvorganiserte som gjennom vinteren 2015/ 2016 rekrutterte mer enn 600 nordmenn til å stå i strandkanten i Hellas for å ta imot flyktninger, også de på eget ansvar og egen regning og uten forpliktelse til eller medlemskap i en organisasjon. Selv om man har sett spontane selvhjelpsgrupper dukke opp under akutte kriser tidligere, har omfanget og mobiliseringen av disse gruppene kanskje aldri vært større enn nå.

Et fellestrekk ved disse selvorganiserte gruppene som samler frivillige i Hellas, er at de bruker sosiale medier som eneste kanal for rekruttering og mobilisering. Spredningen i sosiale medier har også gjort at gruppene har utviklet seg i rekordfart, og tredoblet antall medlemmer på under noen få døgn. Et annet fellestrekk ved disse gruppene er at medlemmene er uten tidligere erfaring fra nødhjelpsarbeid, og at mange heller ikke har relevant kompetanse som gjerne trengs i et slikt arbeid. Dette er vanlige mennesker som på eget ansvar bruker av egen tid og penger og på egen risiko drar for å hjelpe andre mennesker i nød.

Da Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor i perioden 2005 til 2010 studerte frivillig arbeid i norske organisasjoner, fant forskerne en endring i den klassiske formen for samfunnsengasjement og frivillig arbeid. I følge forskerne beveger det frivillige arbeidet seg bort fra det tradisjonelle medlemskapet og i retning av mer uforpliktende og kortvarig engasjement.

Studien viser også at stadig flere ønsker å delta på mer sporadiske måter, og helst i arbeid som er knyttet til helt bestemte formål (Wollebæk og Sivesindi, 2010).

1.1 Kontekst

I følge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) kom 714 300 asylsøkere til Europa i 2014. Dette er en økning på 47 prosent sammenlignet med 2013 (www.UNHCR.org). Fra perioden januar til oktober 2015 fastslå UNHCR at 760 000 mennesker flyktet over Middelhavet til Europa. Nesten halvparten av disse menneskene var fra Syria. Ikke siden 2. Verdenskrig har så mange mennesker vært på flukt i verden. Den kraftige økningen i antall mennesker som har søkt asyl i Europa i 2015, har blitt beskrevet som “den europeiske flyktningekrisen”. Dette har vært et begrep både for å forklare omfanget av flyktningestrømmen som har truffet kontinentet, men også for å beskrive utfordringene de europeiske landene har stått ovenfor i mottak og behandling av så mange asylsøkere (www.UNHCR.org).

Denne asylstrømmen har vekket et stort engasjement, både blant politikere og myndigheter, og ikke minst i befolkningen. Etablerte, frivillige organisasjoner har meldt om en sterkt økende interesse fra folket om å få være med å bidra på akutt asylmottak, samle inn klær eller gi av egen tid til å drive aktiviteter eller norskopplæring.

I løpet av månedene juli til august 2015, da flyktningestrømmen over Middelhavet var på sitt største, oppstod det også gradvis en selvorganisering i befolkningen for å hjelpe asylsøkerne. Selv-initierte hjelpe- og støttegrupper dukket opp i sosiale medier. Først grupper på 30 til 40 medlemmer. Etter noen dager bikket medlemstallene i flere av disse gruppene hundre. Et lite stykke utover høsten hadde noen av disse gruppene opp mot 50 000 til 100 000 medlemmer. Disse medlemmene var vanlige nordmenn som ønsket å hjelpe. Som ville donere noen sko som ikke passet lengre, eller bæreseler til foreldre som vandret gjennom Europa med små barn. Noen hadde hodelykter som kunne lyse etter båter som ankom Hellas fra Tyrkia på nattetid. Andre kunne tilby transport av utstyr en halv eller hel strekning ned over Europa. Og noen

melde seg til å dra ned til Hellas for å ta imot flyktningene som kom sjøveien. Et nettverk av nye bistandsarbeidere oppstod og utviklet seg i sosiale medier. Dette var impulsivt og uorganisert. Og gruppenes opprinnelig beskjedne intensjon var etter to til tre måneder veltet over i en massemobilisering av frivillige som brant etter å få være med å hjelpe.

1.2 Oppgavens struktur

- Kapittel 1 introduserer oppgavens tema, aktualitet og kontekst.
- Kapittel 2 tar for seg oppgavens problemstilling, avgrensning og tidligere forskning på området.
- Kapittel 3 presenterer teori som skal brukes for å drøfte og besvare problemstillingen
- Kapittel 4 tar for seg den metodiske tilnærmingen, og styrker og svakheter ved metoden.
- Kapittel 5 presenterer resultater fra de innsamlede studiene.
- Kapittel 6 drøfter empirien opp mot valgt teori.
- Kapittel 7 presenteres konklusjoner og ideer til videre forskning på temaet.

2. Problemstilling og tidligere forskning

Problemstillingen for denne masteroppgaven er som følger:

Hva påvirker om frivillige velger å jobbe for selvorganiserte grupper vs. formelle hjelpeorganisasjoner?

I oppgaven har jeg valgt å ta utgangspunkt i to ulike former for organisering av frivillig arbeid. Dråpen i Havet (heretter DiH) er en selvorganisert gruppe som startet opp i august 2015 med formål å hjelpe syriske flyktninger. Gruppen har oppstått og utviklet seg i sosiale medier, og hadde i desember 2015 nær 30 000 medlemmer på Facebook. Jeg vil videre bruke Røde Kors Hjelpekorps som et eksempel på en etablert frivillig organisasjon, som med en formell struktur og langsiktige mål, representerer den tradisjonelle formen for frivillig arbeid.

På bakgrunn av tilegnet teori og tidligere forskning på temaet, er det i denne oppgaven valgt å ta utgangspunkt i perspektivene *risikopersepsjon, sosiale medier og organisasjonsstrukturer* for å komme nærmere en besvarelse på problemstillingen. Disse tre perspektivene vil være overordnede og gjennomgående i hele oppgaven, og erstatter i så måte de mer konkrete forskningsspørsmålene. Det ble i starten av denne studien utformet forskningsspørsmål. Men fordi dette er en kvalitativ oppgave som ikke har til formål å teste en hypotese, ble det vurdert at en mer åpen framgangsmåte ville gi en mer utforskende tilnærming. Forskningsspørsmålene opplevdes som en noe mer lukket tilnærming, og viktig informasjon kunne gått tapt underveis.

De tre perspektivene åpner også i større grad for muligheten til å drøfte sammenhenger og relasjoner mellom dem mot slutten av oppgaven. Det kan tenkes at problemstillingen i denne oppgaven ikke kan besvares utelukkende ved ett perspektiv, og det er derfor relevant å åpne for at noe av besvarelsen kan ligge i koblinger mellom dem.

Risikopersepsjon som et perspektiv kan bidra til å belyse hvordan de frivillige vurderer og håndterer risiko, og om det har betydning for hvilken organisering de velger (Slovic, 2000; Lupton, 2013). Samtidig er det relevant å studere hvilken betydning informasjonsdeling i sosiale medier har for de selvorganiserte gruppene, og for rekruttering til disse i en krisehendelse (Enjolras, 2013; Eriksson, 2009). Til sist er det aktuelt å trekke inn formelle og uformelle organisasjonsstrukturer for å se hvilken betydning mulighet til selvregulering og medvirkning har for valget av organisering (Jacobsen og Thorsvik, 2007).

2.1 Avgrensninger

Det finnes mye forskning på hva det er som gjør at mennesker velger å delta i frivillig arbeid. Denne oppgaven har imidlertid ikke til hensikt å avdekke *hvorfor* mennesker i utgangspunktet velger å engasjere seg i frivillig arbeid. Målet med denne oppgaven er heller å forstå hvilke faktorer som er avgjørende for at noen foretrekker selvorganisering framfor formell organisering i krisearbeid. Dette er med andre ord ikke forskning på altruisme.

En annen viktig avgrensning i denne oppgaven, er aktiviteter av frivillige arbeidet. Frivillig arbeid kan være mye. Både de formelle organisasjonene og de selvorganiserte gruppene tilbyr et bredt spekter av aktivitetstilbudet som frivillige kan delta i. Dette kan være innsamling av klær, donering av penger, flyktningeguide, besøkstjeneste med mer. I denne oppgaven har jeg imidlertid valgt å konsentrere meg om aktiviteter som relateres til hjelpearbeid i en krisehendelse. Dette er arbeid som innebærer en større grad av risiko for den frivillige. Sentralt for oppgaven er derfor perspektiver på risiko og hvordan de frivillige opplever og responderer på risiko.

Tid er en annen viktig avgrensning. Da jeg begynte å studere noen av de selvorganiserte gruppene som arbeidet med flyktningekrisen tidlig høsten 2015, var dette grupper som var løst sammensatt og som ikke hadde formell styring eller struktur. På nyåret 2016 var dette arbeid

gradvis blitt mer formelt organisert, med en påbegynnende hierarkisk oppbygging. For at min forskning skulle holde seg innenfor de rammene som ville kunne besvare min problemstilling, har jeg begrenset studiene mine til en tidsperiode fra august 2015 til desember 2015. Det betyr at alle mine informanter har engasjert seg i frivillig arbeid i løpet av denne perioden, og at informantene fra den selvorganiserte gruppen svarer på bakgrunn av de opplevelser og erfaringer de har gjort seg før gruppen gradvis ble mer formelle.

2.2 Tidligere forskning

2.2.1 Hva er frivillig arbeid?

I følge FNs håndbok for nasjonalregnskapene er frivillig arbeid: “work without monetary pay or legal obligation provided for persons living outside the volunteer`s own household” (FNs håndbok for nasjonalregnskapene, 2011). Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig arbeid definerer frivillig arbeid som: “arbeid som utføres for andre enn familie og nære venner, uten at man får vanlig lønn for dette” (Wollebæk og Sivesind, 2010).

Ut fra begge disse definisjonene av frivillig arbeid kan vi forstå dette som ikke- obligatorisk og ikke- lønnet arbeid, som må skje utenfor de nærmeste omgangskretser.

2.2.2 Hva er selvorganiserte grupper i kriser?

De Wolf og Holvoet (2004) definerer selvorganisering som “en dynamisk og adaptiv prosess der systemet oppnår og vedlikeholder strukturen uten påvirkning av ytre styre”. Videre legger De Wolf og Holvoet vekt på at selvorganisering skjer under ikke- lineære forhold og at det er vanskelig å finne disse strukturene i planer eller i formelle organisasjonsbeskrivelser. I en slik definisjon vektlegges dermed mulighet til selvstendighet. En annen viktig egenskap i en slik definisjon er at de selvorganiserte gruppene er fleksible og uten sentral styring, og kan derfor enkelt tilpasse seg situasjonens utvikling.

Rosenthal m.fl (2001) definerer selvorganiserte grupper som *et midlertidig bindeledd mellom ofre i en krise og myndigheter*. Disse gruppene består av individer i et samfunn som utfører aktive, livreddende handlinger særlig i den akutte fasen. I denne definisjonen kjennetegnes slike grupper dermed av det spontane og tilfeldige.

Dynes (1993) hevder blant annet at arbeidet med å redusere omfanget ved en krise innebærer en større forståelse av de involverte, og at man ikke utelukkende kan fokusere på de fysiske og tekniske midlene. Dynes sier også at en vanlig oppfattelse av mennesker i kriser er å se dem som et stort problem i stedet for en stor ressurs. Han mener at vi i større grad i kriseplanleggingen må ta høyde for at de involverte i kriser ikke alltid følger kriseplanen, men gjerne foretrekker å følge egne planer. I en slik forståelse av selvorganisering kan vi da vektlegge evnen til å ta ansvar og oppfattelse av egen kompetanse og ressurser hos de engasjerte.

Lockwood (2013) har i en studie sett på selvorganisering blant unge frivillige under oljesølet som truet kysten av Tauranga i New Zealand etter at skipet MV Rena gikk på grunn i 2011. Studien viser at årsakene til at de unge på eget initiativ startet et oppryddingsarbeid, var fordi 1) det gav synlige resultater øyeblikkelig, 2) en ekstrem mediedekning påvirket ønsket om å hjelpe og 3) de unge opplevde risikoen som noe "spennende" og "opplevelsesrikt". I studien konkluderer Lockwood blant annet med at den tradisjonelle formen for frivillig arbeid har en form som virker tungrodd og hierarkisk på den yngre generasjonen, og at de unge krever friere tøyler, færre forpliktelser og mulighet til å kunne påvirke arbeidet i større grad.

Comfort (1995) studerte selvorganisert nødhjelp under og etter et kraftig jordskjelv i India i 1993, og sier at selvorganiserte grupper kan defineres som *spontane forsøk på å skaffe orden i en kaotisk situasjon*. Utfordringen med disse gruppene og initiativene mener hun er at det er vanskelig å forstå dynamikken i dem, og at det derfor også er vanskelig å omsette dem på konstruktive måter. I følge Comfort kjennetegnes disse gruppene også ved at de ikke følger

forutsigbare modeller, og at gruppen utvikles og formes i takt med de innledende forholdene som krisen oppstår i. Slike ikke- lineære systemer mener hun er komplekse, dynamiske og dermed vanskelige å vurdere.

Helsloot og Ruitenbergh (2004) kaller selvorganisering i kriser for "borgerrespons". De har blant annet studert i hvilken grad borgere er i stand til å handle i en krisesituasjon, om denne responsen er effektiv og hvilke elementer som påvirker responsen. De sier videre at det finnes tre «myter» om folks reaksjoner og handlinger i en katastrofesituasjon. Den første myten hevder at folk alltid får panikk i en krisesituasjon. Dette mener de imidlertid ikke stemmer. Panikkutbrudd, sier de, er svært sjeldne og omfatter da bare et fåtall personer. I følge myte to er folk hjelpeløse og avhengig av ekstern assistanse. Dette er også en påstand som forfatterne mener har vist seg å være feil. Plyndring, skal i følge den tredje myten forekomme under og i etterkant av en katastrofe. Forskning tilbakeviser også dette. Helsloot og Ruitenbergh snakker derimot om at situasjonsbasert altruisme, det vil si ønsket om å være til hjelp i en krisesituasjon, er et fenomen som ofte observeres under en krise. Det gjelder ikke bare tilknyttet familie og nærmeste pårørende til de kriserammede, men også overfor mennesker som ikke er direkte påvirket av katastrofen (Helsloot og Ruitenbergh, 2004).

I følge Aguirre (2006) finnes det to typer sosiale nettverk som må inkluderes for å kunne sikre et robust samfunn. For det første nevner han frivillige organisasjoner som arbeider eksplisitt med krise og katastrofehandtering. Disse gruppene agerer ofte i katastrofer, og består av frivillige deltakere som utfører hjelpearbeid på et gitt oppdrag. Dette er grupper som "kommer, hjelper, og så forsvinner" (Aguirre, 2006). For det andre peker han på at det er mange relevante nettverk som ikke definerer seg selv som en formell samfunnsaktør, men som er i besittelse av ferdigheter eller materielle ressurser som trengs under krise- og katastrofehandtering. Dette er de gruppene vi forstår som selvorganiserte bistandsgrupper. Begge disse gruppene er ofte svært

nødvendige i en krisehåndtering, men de anerkjennes sjelden av krisemyndighetene (Aguirre, 2006).

2.2.3 Bruk av sosiale medier i en krise

Det finnes også tidligere forskning på hvordan og hvorfor mennesker bruker sosiale medier i akutte kriser. En studie av twittermeldinger sent fra innbyggerne på Haiti etter jordskjelvet i januar 2010, beskriver mekanismene og atferden i selvorganisert informasjonsspredningen (Palen og Starbird, 2011). Studien ser på motivasjon, ressurser og aktiviteter blant twittrerne, og fant følgende: de som var aktive i sosiale medier under krisen hadde enten en personlig motivasjon for å delta, eller et umiddelbart behov for å hjelpe. De som hadde personlig motivasjon for å delta hadde pårørende eller venner som de ønsket å komme i kontakt med, eller så var de på en eller annen måte selv berørt av krisen og trengte informasjon. De som ikke var personlig berørt, men som deltok aktivt i twittringen likevel, gjorde dette fordi de hadde et stort behov for å hjelpe, de klarte med andre ord ikke å sitte stille uten å delta aktivt i krisen. Det at tweetene kan deles, var også avgjørende for at så mange oppdaget denne tråden, og dermed ble med. De fleste som lærte om hvordan tweetene kunne brukes, ble gjort bevisste på dette av andre i nettverket. Gjennom etablerte emneknagger som #HelpHaiti og #Haiti vokste det fram sosiale nettverk som dannet et fellesskap (Palen and Starbird, 2011).

Crowe (2010) har forsket på bruk av sosiale medier i kriser, og sier at det er særlig tre årsaker til at dette verktøyet fungerer bra som kommunikasjonskanal. For det første åpner sosiale medier opp for dialog. Muligheten til å dele informasjon i en krise er så avgjørende at tidligere enveis-kommunikasjonskanaler gjerne velges bort. For det andre trekker han fram begrepet *crowdsourcing*, som kan forklares som en digital dugnad der en gruppe mennesker utfører en felles oppgave basert på fellesskap og medvirkning i stede for kontroll og hierarki. Crowe legger altså vekt på at sosiale medier åpner for innflytelse og medbestemmelse i krisehåndteringen. Til

sist sier Crowe at sosiale medier har sin styrke at det er kostnadsfritt. Dette mener han bidrar økt deltagelse, og til at man når ut til langt flere med informasjon.

2.2.4 Oppsummering

Mye av den tidligere forskningen på selvorganiserte grupper i kriser har studert *hvordan* disse gruppene arbeider. Vi vet derfor i dag en god del om organisering, behov og etterspørsel i slike grupper. Det perspektivet som imidlertid ofte er fraværende i denne forskningen, er hva som påvirker mennesker til å organisere seg i disse nettverkene av frivillig arbeid, fremfor de etablerte organisasjonene, som for eksempel Røde Kors. Det jeg ønsker å belyse med denne oppgaven er derfor hva som påvirker mennesker til å velge selvorganisering i en krise.

Samtidig har sosiale medier knyttet mennesker tettere sammen, og gjort samhandling mellom mennesker som står geografisk langt fra hverandre, enklere i dag enn tidligere. Det kan igjen resultere i at selvorganisering i kriser har et potensialet til å vokse enormt raskt under framtidige krisehendelser. Et ønske med denne oppgaven er derfor også å se på potensialet og mulighetene som ligger i sosiale medier som mobiliseringsverktøy for frivillig deltakelse i krisehåndtering.

Et siste mål med denne oppgaven er å belyse omfanget av selvorganisert frivillig arbeid. Det er ikke i tidligere forskning funnet sammenheng mellom økning i selvorganiserte grupper og nedgang i medlemstall i de formelle organisasjonene. Det er heller ikke hensikten her. Men de selvorganiserte gruppene ser ut til å mobilisere en gruppe mennesker som kanskje ikke ville deltatt i frivillig arbeid om det ikke kunne utføres innenfor rammene av selvorganisering. Det vil derfor være av interesse for framtidig krisehåndtering å vite noe om potensialet som ligger i denne type frivillig arbeid.

3. Teori

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere det teoretiske rammeverket som skal belyse oppgavens problemstilling og forskningsspørsmål. Kapittelet er delt inn i tre avsnitt som hver tar for seg teorier innen henholdsvis risikopersepsjon, sosiale medier og organisasjonsstrukturer.

3.1 Risikopersepsjon

Begrepet risikopersepsjon kan defineres som: *hvordan folk flest forstår, opplever og håndterer risiko og farer* (Aven et al., 2013, s. 40). Risikopersepsjon for mennesker som velger å arbeide som frivillig i selvorganiserte nødhjelpsgrupper handler for eksempel blant annet om hvilken tilnærming den enkelte har til risiko som knytter seg til det arbeidet de skal utføre, hvordan de tolker den og hvordan de forholder seg til den.

I denne oppgaven er det integrerte perspektivet og den integrerte modellen for risikopersepsjon viktig (Renn, 2008). Hensikten med å bruke dette perspektivet og denne modellen i oppgaven, er tredelt. For det første gir denne teorien et viktig bidrag for å forstå hvordan mennesker fortolker informasjon om risiko slik at det passer inn i en gitt kulturell kontekst. For det andre sier den noe om hvilken betydning følelser har får oppfattelse av risiko, og hvordan vi lar følelsene være en del av beslutningsgrunnlaget når viktige avgjørelser skal tas. For det tredje vil den integrerte modellen for risikopersepsjon kunne belyse betydningen av kommunikasjon og deling av informasjon i sosiale medier.

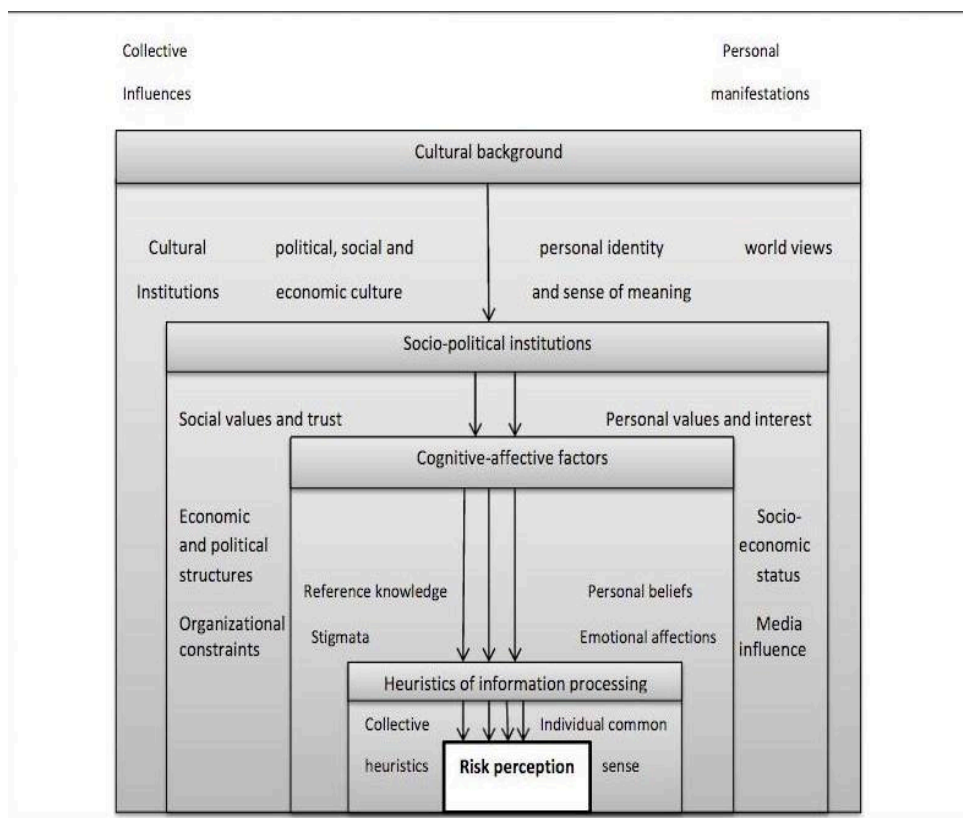
3.1.1 Risiko i et integrert perspektiv

I det integrerte perspektivet oppfattes ikke vurdering av risiko ut fra ett perspektiv, men som en integrert prosess bestående av elementer av både det tekniske, psykologiske, sosiale og kulturelle perspektivet (Kasperson og Kasperson, 2005).

Hovedpoenget i denne teorien, som er utviklet av Kasperson og Kasperson (2005), er at det er ut fra vår sosiale samhandlingen at opplevelse av risiko og risikorespons forsterkes eller svekkes. Teorien tar utgangspunkt i at forsterkning av risiko foregår på to nivå; i fortolkningen av informasjonen om risikoen og i samfunnets responsmekanismer. Hensikten er å vise at mennesker fortolker den informasjonen vi får om risiko i flere prosesser og gjennom flere ledd, og at vi derfor må forstå både den individuelle, sosiale og kulturelle konteksten risikoforståelsen dannes under. Informasjon vil blant annet tolkes ut fra egne erfaringer og kunnskap, og dette tilfører informasjonen ny verdi og ny mening. Både individer, grupper og organisasjoner vil fortolke informasjonen ut fra eget rammeverk og egne koder. Informasjonen vil da kunne tilpasses en gruppe som deler felles verdier, mål, strategier og regler.

3.1.2 Den integrerte modellen for risikopersepsjon

Renn og Rohrman presenterer en integrert modell for risikopersepsjon (Renn, 2008). I modellen defineres fire kontekstnivåer som utgjør grunnlaget for vår oppfatning om risiko.

Figur 1: Modell: Den integrerte modellen for risikoforståelse består av fire nivå (Renn, 2008)

Denne modellen viser at både de individuelle, sosiale og kulturelle variabler henger sammen og utfyller hverandre i en risikovurdering. I det følgende presenteres de fire kontekstnivåene:

3.1.2.1 Heuristikker i informasjonsbehandlingen

Det første nivået handler om heuristikker som individet søker etter når det vurderer risiko.

Heuristikker beskrives gjerne som mentale "snarveier" som gjør det enklere for menneskene å trekke konklusjoner og for enklere kunne ta vanskelige beslutninger (Renn, 2008).

Slovic (2000) legger også vekt på at mennesker lager forenklingsstrategier i møte med risiko, og han nevner flere heuristikker som er framtrødende hos mennesker i en risikovurdering. Han mener blant annet at mennesker vurderer en hendelse eller en risiko ut fra muligheten til å *gjenkjenne* den eller på en annen måte hente den fram fra minnet. En hendelse som har skjedd nylig er for eksempel enklere å gjenkjenne enn en hendelse som har skjedd for lenge siden. Utfordringen med denne strategien er at individer kan overdrive sannsynlighet for at en hendelse skal inntreffe, noe som igjen kan føre til feilvurderinger (Slovic, 2000).

I tillegg mener Slovic (2000) at vi har en tendens til å lete etter muligheter til å *forankre* sannsynligheten for eller vår oppfatning av en hendelse. Denne forankringen søker vi gjerne etter i kunnskap eller i bekreftelse hos andre.

Overdreven tro på egne vurderinger og evner, er en annen forenklingsstrategi noen mennesker bruker i møte med risiko (Slovic, 2000). Mennesker tar ofte lite hensyn til det grunnlaget som de skal basere sine vurderinger ut i fra, og har derfor gjerne en overdreven tro på egne valg og vurderinger. Faren med denne strategien er at vi sjelden innser hvor lite kunnskap vi har om risikoen, og hvor mye ekstra informasjon vi bør samle inn for å kunne gjøre grundige vurderinger.

3.1.2.2 Kognitive og affektive faktorer

Dette nivået handler om de følelsene vi knytter til hendelsen eller til konsekvensene av den.

Renn (2008) understreker at følelser vi knytter til risikoen er med på å avgjøre hvordan vi tolker situasjonen og hvordan den videre håndteringen blir.

Slovic (2000) legger også vekt på at risikopersepsjon handler om å forstå de intuitive handlingene og de emosjonelle og affektive prosessene. Affekt (sinnsbevegelse) hevder han er en subtil form for følelser som setter i gang en positiv eller negativ reaksjon på en ekstern hendelse. Denne reaksjonen som skjer spontant og automatisk, er grunnlaget for våre vurderinger og beslutninger i møte med en risiko eller krise (Slovic, 2000).

Slovic sier videre at følgende forhold påvirker vår reaksjon og holdning til risiko.

1) om risikoeksponeringen skjer frivillig eller ufrivillig. Den frivillige eksponeringen har vi lettere for å akseptere og håndtere, enn den ufrivillige.

2) om vi har kunnskap om risikoen. Kunnskap fører til økt følelse av kontroll, og det vil igjen redusere den negative opplevelsen av risiko.

3) om vi kjenner konsekvensene av risikoen. Er konsekvensene kjente er vi også mer villige til å akseptere dem.

For å forstå hvilken rolle affekt har for våre vurderinger, må vi forstå hvordan vi vektlegger risiko og nytte (fordel) opp mot hverandre (Slovic, 2000). I møte med mange aktiviteter må vi veie disse to opp mot hverandre. Å delta i frivillig bistandsarbeid kan utgjøre en risiko, men opplevelsen av fellesskap, tilhørighet eller følelsen av å være til hjelp, kan være verdier vi setter så høyt at vi er villige til å ta risikoen. For de som velger selvorganiserte grupper kan det tenkes at for eksempel nytteverdien kan være knyttet til følelsen av opplevelser, økt ansvar eller anerkjennelse.

Også Adams (1995) sier at nytte- forståelsen må vurderes når vi ser hvorfor noen velger å ta større risikoer enn andre. På et personlig nivå vil belønning alltid henge høyt. Belønning kan overordnet bety at man redder liv eller miljøet. Men belønning kan også forstås som spenning eller anerkjennelse for en innsats (Adams, 1995). Jo større belønning man opplever at man får, jo mer villig er man til å ta risiko. Når risikoen tas frivillig og individuelt har man også ofte mer positive forventninger og holdninger til risikoen (Adams, 1995). Følelser har stor plass i teorien om risikopersepsjonen. Slovic (2000) sier at dette også må ses i sammenheng med den rasjonelle tanke, men understreker at de første reaksjonene på en risiko springer ut av følelsene våre.

3.1.2.3 Sosiale og politiske institusjoner

De sosiale og politiske institusjoner refererer til de institusjoner vi assosierer enten årsaken til risikoen med, eller risikoen i seg selv. Dette handler om tillit til institusjonen, verdier, organisatoriske forpliktelser eller sosiale og politiske strukturer. Renn (2008) understreker at mediedekning er særlig avgjørende for vår vurdering av risiko om vi ikke har erfaring med risikoen fra før.

Kasperson og Kasperson (2005) trekker også fram at informasjonsflyten er nøkkelen til å forstå offentlighetens respons på risiko. De nevner noen egenskaper ved informasjonen og informasjonsflyten som påvirker den sosiale forsterkningen. For det første vil *mengden* av informasjon være av betydning. Jo mer informasjon, desto mer forsterkende virker den på risikoresponsen. En annen viktig egenskap ved informasjonen er om individet eller en gruppe oppfatter den som *troverdige*. Her er bruk av fakta og ekspertuttalelser blant annet avgjørende. *Dramatiseringen* i informasjonsformidlingen er også avgjørende for om en forsterkning inntreffer. Bruk av bilder, video vil være eksempler på virkemidler som vil gi en mer dramatisk formidling enn kun bruk av tekst. Også valg av *formidlingskanal* er viktig. Kasperson og

Kasperson (2005) mener de to viktigste hovedkanalene for informasjonsspredning er media og de mer uformelle nettverkene som består av venner, kollegaer eller naboer.

Sosiale medier kan sies å utgjøre en tredje kanal som er en kombinasjon av disse to kanalene. Sosiale medier har de samme verktøyene som mediekanalene har; formidling av bilde, video, overskrifter, og de formidler og kommuniserer i et uformelt nettverk. Den siste egenskapen ved risikokommunikasjon som påvirker den sosiale forsterkningen er dens *symbolske konnotasjoner*. Med dette menes tilleggsbetydninger som et begrep eller et uttrykk kan ha for en bestemt gruppe mennesker. Hvilke betydninger et begrep kan ha, vil variere ut fra gruppens kultur og egenart.

3.1.2.4 Kulturell bakgrunn

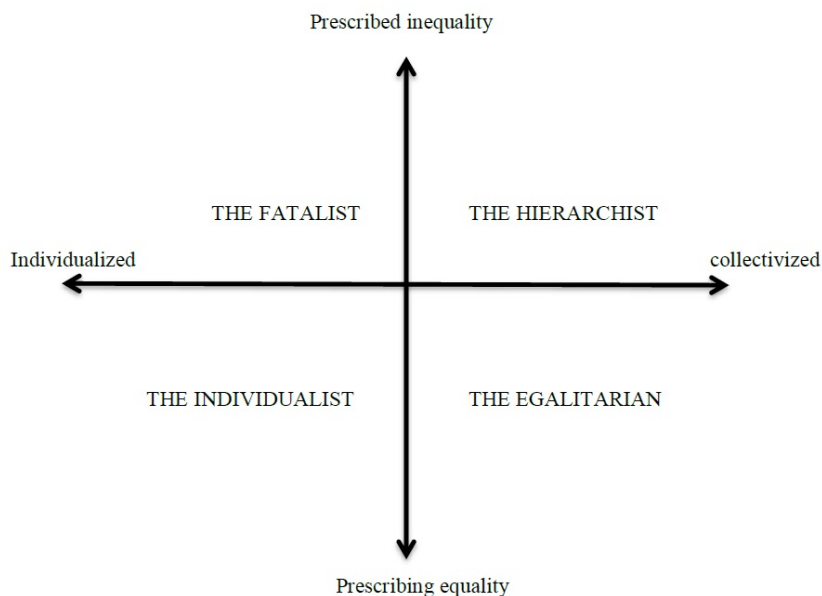
Kulturell bakgrunn handler om vår kulturelle historikk og tilknytning som virker styrende for vår påvirkning. Hvis menneskene har ulik kulturell bakgrunn, vil også responsen på risikoen være ulik (Renn, 2008).

Tilhenger av det kulturelle perspektivet er opptatt av at vi må forstå hvilket *miljø* heuristikkene våre oppstår i, for å forstå dem fullt og helt. Dette perspektivet er interessant i denne sammenhengen fordi det ser på hvordan individer og grupper søker mot noen gitte mønstre og strukturer for å håndtere risiko. Dette perspektivet kan derfor være til hjelp for å forklare hvilke rammer mennesker søker for å håndtere de følelsene som oppstår i møte med risiko.

Sosialantropologen Mary Douglas mener at man ikke kan måle risiko på en objektiv måte, og at risiko ikke kan forstås adskilt fra personers holdninger. Holdningene mener Douglas igjen er kulturelt betinget. Douglas har vært opptatt av at risiko er en vestlig strategi for å håndtere fare, og hun har gjennom forskningen forsøkt å forklare hvorfor noen farer oppleves som risikofylte, mens andre ikke gjør det. Hennes hovedforklaring ligger i de sosiale gruppene og organisasjonene, og de båndene som knyttes her (Lupton, 2013).

Douglas har også strukturert risikorespons i en modell for å forklare hvordan individer og grupper søker visse mønstre når de står ovenfor en risiko. Noe av målet med denne modellen er å vise at ulike grupper har formet ulik posisjon med henhold til risikoer og de har utviklet ulike holdninger og strategier. Hun definerer dermed to ulike typer sosiale grupper ut fra hvordan de møter risiko. De som har en sterk samhørighet legger stor vekt på gruppeidentitet og skiller mellom "oss" og "de". Den andre gruppen legger vekt på autonomi/ individualitet. Douglas presenterer to begreper for å kategorisere disse; grid og group (Lupton, 2013). Graden av grid handler om i hvilken utstrekning enkeltpersoner aksepterer formelle systemer (prosedyrer, hierarki og rutiner). Graden av group handler om i hvilken grad individet identifiserer seg med en sosial gruppe (Lupton, 2013).

På bakgrunn av dette skisserer Douglas opp følgende modell:

Figur 2: Tilnærming til risiko (Adams, 1995)

1. Hierarkistene (high group, high grid): Aksepterer etablerte autoriteter og tilpasser seg enkelt gruppenormer og regler. For disse er rutiner og planer viktige, og de mener at risiko kan

aksepteres så lenge det finnes et fellesskap som håndterer dette. De stoler fullt og helt på den etablerte organiseringen, og har tillit til den som leder organisasjonen.

2. De egalitære (high group, low grid): Personer i denne kategorien føler sterk gruppeidentitet og tilhørighet, og er skeptiske til normer og planer som etableres på utsiden. For den egalitære er ikke frihet det viktigste. Den egalitære mener at risiko bør unngås med mindre det tilfaller fellesskapets beste.

3. Individualistene (low group, low grid): Personer tilhørende denne kategorien vil støtte selvregulering av risiko, og de ser på håndtering av risiko som en oppgave individet skal løse selvstendig. Individualistene stoler mer på andre individer enn organisasjoner, og de tror på markedskreftene og ser på risiko som både en styrke og en svakhet. Individualistene stoler først og fremst på seg selv.

4. Fatalistene (low group, high grid): mangler samhørighet i gruppen, og tror på hell og lykke knyttet til risiko. Ser på risiko som muligheter, og noe som kan aksepteres i bytte med noe som er fordelsaktig. Risiko er en del av livets lotteri, og noe man i liten grad kan kontrollere selv.

I denne oppgaven kan modellen fungere som en tilnærming til å forstå hvordan individer forstår, forholder seg til og møter risiko ut fra individuelle betingelser som ansvar og ressurser. Likevel har denne tenkningen fått kritikk for å være både rigid og statisk. Det er mange som vil oppleve at de beveger seg mer mellom kategoriene enn at de tilhører kun en kategori. Modellen tar heller ikke høyde for ulike personligheter, og hva som nødvendigvis gjør at vi tilhører den ene kategorien fremfor en annen (Glendon, Clarke and McKenna, 2006). Selv om kulturteoretikerne vil si at dette handler om tidligere erfaringer, livssituasjon og kulturell bakgrunn, så mener kritikerne av denne tenkningen at forklaringen blir for generell og for lite individuell.

3.1.3 Risikorefleksjon

Giddens sier at det høymoderne samfunnet har gjort mennesket mer bevisst og reflektert over egen risikopersepsjon (Kaspersen, 1995). Han kaller dette samfunnet et individualisert samfunn der tradisjonelle hierarkier er utfordret og der menneskers tilhørighet til en gruppe er mindre viktig enn før. Denne individualisering fører til at menneskene hele tiden må reflektere over hvilke risikoer man opplever og møter hver dag. På den måten tar mennesket ifølge Giddens større ansvar og kontroll over eget liv, egne avgjørelser og egne interesser (Kaspersen, 1995). Han kaller derfor mennesker i det høymoderne samfunn for refleksive mennesker.

Giddens teori om risikorefleksjon og risikosamfunn er interessant i denne oppgaven fordi det legger stor vekt på individets plass. Giddens er særlig opptatt av at individet står stadig mer alene i risikovurderinger som en følge av at oppgaver i det høymoderne samfunnet ikke lenger løses av fellesskapet, men av enkeltmennesket (Kaspersen, 1995). I denne sammenheng er dette interessant fordi det kan være bidra til å forstå om mennesker i mindre grad er opptatt av at kriser og risiko skal håndteres i et fellesskap, eller om flere anser det som et eget ansvar. I så måte vil medlemskap i en formell organisasjon oppleves som mindre relevant, og selvorganisering vil for noen være et mer naturlig valg.

3.2 Sosiale medier

Sosiale medier er en form av digitale sosiale nettverk som oppstod på begynnelsen av 1990-tallet. Begrepet kan vi forstå som en del av vår sosiale organisering på linje med familie, venner, klasse eller nabolag, bare at det også inkluderer det ukjente og globale (Kadushin, 2012).

De sosiale mediene har de siste årene vært plattform for mange selvorganiserte grupper. De fleste starter sine liv her, vokser og utvikler seg både lokalt og internasjonalt gjennom disse kanalene. Å forstå egenskapene ved disse nettverkene vil derfor være en svært viktig del av diskusjonen om hvorfor noen velger selvorganiserte grupper.

3.2.1 Trekk ved sosiale medier

Barnes (2013) forklarer digitale sosiale nettverkssamfunn som “a social structure that is made up of nodes, individuals or organizations”. Goldberg (2007) definerer digitale nettverk, som blant annet Facebook, som “Web sites that have an explicit representation of the social network, and where connections between people represent conscious statements of relationships” (Goldberg (2007) i Barnes, 2013).

Den viktigste egenskapene ved digitale sosiale nettverk er at de er grenseoverskridende, både når det gjelder organisatoriske og territorielle grenser. Verden har blitt “liten”, også når det gjelder avstand til mennesker (Castelles, 2004). En annen viktig egenskap ved digitale sosiale nettverk, er at det er det finnes såkalte “strukturelle hull”. Et strukturelt hull er et “tomt rom” i nettverket mellom to sett av noder som ellers ikke har kontakt med hverandre. Individer som lager en bro over slike hull, får tilgang til informasjon i deler av nettverket som ellers er adskilt fra hverandre (Enjolras, 2013). Disse strukturelle hullene kan være noe av grunnlaget for at frivillige i de selvorganiserte gruppene kommer i kontakt med nye frivillige som igjen kontakter nye frivillige. På den måten kan gruppene ha et potensialet til å knytte nettverket ut over geografiske grenser og ut over vanlige bekjentskap.

Det er fem fremtredende karaktertrekk ved strukturen i de sosiale nettverkene (Staude og Marthinsen, 2013). For det første åpner sosiale medier for økt kommunikasjon mellom mennesker, og er med på å utfordre våre hierarkiske strukturer fordi folk deltar på likere linje. Selv om mange tar med seg sosial kapital og status inn i disse mediene, er dette underordnet det man bidrar med. Terskelen for å ta kontakt med andre mennesker reduseres, og det åpner opp et rom for tilbakemeldinger og respons som er stort. Likeverdighet i sosiale medier utfordrer også maktforholdene. Både kunder, brukere, konsumenter og samfunnsborgere har fått større makt og innflytelse med sosiale medier.

De sosiale mediene er også et viktig verktøy for å dele opplevelser, erfaringer, meninger og kunnskap. De gjør det mulig å dokumentere opplevelser og erfaringer ved hjelp av video og bilder, og delekulturen muliggjør selvutvikling, samarbeid, innovasjon og verdiskaping mellom langt flere enn tidligere. Denne delekulturen betyr at kunnskap kan spres på tvers av fysisk lokalisering og opptrukne linjer på et organisasjonskart. Nye samarbeidsformer oppstår, og gamle modeller må utvikles og endres fordi de nye verktøyene skaper en dynamikk som utfordrer og endrer gamle måter å gjøre det på. Mulighet til å dele informasjon av særlig visuell karakter kan i denne oppgaven være interessant å diskutere i lys av det integrerte perspektivet på risiko der kommunikasjonsformidling står sentralt. Samtidig har de sosiale mediene en hurtig spredning av innhold som representerer mye av det umiddelbare som kommunikasjon på nett kjennetegnes av.

Sosiale medier har gjort oss mer tilgjengelige, men også mer fleksible. I disse nettverkene velger man selv når man vil bidra, og i stor grad hvilken innsatsen man ønsker å legge ned. Det er få forventninger om trofast medlemskap eller deltakelse, og rask spredning og delekulturen har også stor betydning for å få oppmerksomhet om saker og arrangementer (Staude og Marthinsen, 2013). Sosiale medier har dermed den egenskapen at informasjon kan deles uten at man trenger å forplikte seg til et organisasjonsmedlemskap for å få tak i denne informasjonen.

Økt likeverdighet, mer deling og mer spredning bidrar til å åpne kommunikasjonen. I sosiale medier snakker folk med hverandre på likere linje og med flatere struktur, og det senker terskelen for deltakelse når for eksempel avsender og mottaker befinner seg på hver sin ytterkant av hierarkiet. For å realisere mulighetene for å dele og spre informasjon videre til andre, fordrer det at vi har noe interessant å dele. Lukker vi oss inne, så blir det mindre interessant å dele (Staude og Marthinsen, 2013).

3.2.2 Sosiale medier og mobilisering

Enjolras m.fl (2013) mener Facebook har noen egenskaper som gjør dette til en vellykket kanal for mobilisering. Han legger særlig vekt på det han kaller "*informasjonskaskader*" og "*samarbeidsdemokrati*". En viktig karaktertrekk ved sosiale medier er at de synliggjør hva den enkelte person i et nettverk gjør, liker og melder seg på. Innenfor et nettverk, der hver person igjen er tilknyttet sine nettverk, kan tilslutningen vokse enormt raskt i omfang siden nettverkens samlede rekkevidde er så stor. Dette kaller Enjolras m.fl (2013) for "*informasjonskaskader*". En kaskade oppstår når personer velger å gjøre en handling- for eksempel å melde seg inn i en gruppe- eller trykker "liker" til noe basert på observasjoner av at andre gjør det samme. Det er imidlertid uvisst hva som er avgjørende forutsetninger for at en informasjonskaskade skal settes i gang. I denne oppgaven er disse informasjonskaskadene interessante å ta med for å diskutere rektrutteringsmekanismene.

Det demokratiet som oppstår i og gjennom sosiale medier, betegnes som et "*samarbeidsdemokrati*". Dette samarbeidsdemokratiet kjennetegnes ved at vanlige borgere samordner seg, og kan uttrykke seg og dele meninger uten å være avhengig av de institusjonaliserte kanalene, etablerte organisasjonene eller interessegrupperinger. For samarbeidsdemokratiet er ikke det viktigste at alle medlemmene får uttrykke seg, men at man er i stand til å gi borgernes meninger et kollektivt uttrykk som har politisk kraft (Enjolras, 2013).

3.2.3 Sosiale medier og mulighet til improvisasjon

Eriksson (2009) sier at det særegne med sosiale medier er at de i større grad enn tradisjonelle og formelle nettverk, har en evne til å improvisere og til å skape situasjonsbestemte løsninger. De sosiale mediene klarer på grunn av sine umiddelbare samhandlingsløsninger å enkelt tilpasse seg krisens behov, og de blir også et knutepunkt for rask, forebyggende og problemløsende informasjonsspredning i kriser (Eriksson, 2009).

Eriksson (2009) hevder også at de sosiale nettverksmediene like ofte fungerer som kriseakselleratorer gjennom ryktespredning, raske politiske manifestasjoner og mobiliseringer. Han understreker at enkeltmennesker bruker sosiale medier til å organisere seg i kriser, og at internett kanskje er den viktigste arenaen for kriseorganisering, enten formålet med organiseringen er å håndtere og løse krisen, eller gi personlige protester og manifestasjoner næring.

3.3 Gruppe- og organisasjonsstrukturer

Hensikten med teori om gruppe- og organisasjonsstruktur i denne oppgaven er å forstå de rammene som de selvorganiserte gruppene arbeider innenfor. Dette blir viktig for å senere kunne diskutere om måten gruppene drives på, deres oppbygging og struktur, er av betydning for de som velger denne formen for frivillighet.

Organisasjonsteorier samler seg gjerne om tre hovedelementer; struktur, prosesser og kultur. Med struktur menes oppbygging og form. Prosesser handler om faktorer som interaksjoner, beslutninger, ledelse, konflikter og motivasjon. Kulturen i en organisasjon handler om verdier, normer, språk og motivasjon (Fivelsdal og Bakka, 2014). Vi kan da si at strukturen er de ytre rammene, mens prosess og kultur former en organisasjon fra innsiden. For denne oppgaven er det mest relevante å forstå strukturene. Dette avsnittet vil derfor først se på hva som skiller organisasjoner og grupper, og etterpå hvordan strukturer skaper rammer for hvordan det enkelte medlem kan utøve ansvar, oppgaver, utfoldelse og kreativitet.

3.3.1 Forskjell på organisasjon og gruppe

De mest kjente og synlige kjennetegnene for en organisasjon, er at de har arbeidsdeling og et administrativt apparat som på basis av regler og uformelle normer søker å sikre koordinering, kontinuitet og måloppfyllelse (Fivelsdal og Bakka, 2014). Dette har ikke en gruppe. Men det er

også flere karaktertrekk som kan trekkes fram for å belyse vesentlige forskjeller på en organisasjon og en gruppe:

Karaktertrekk	Organisasjon	Gruppe
Formalisering	Skrevne regler og rutiner. Legger vekt på kunnskapsdeling og opplæring	Få felles regler og rutiner
Planer	Langsiktige planer, strategier og mål	Fleksible planer og mål
Juridiske former	Kontrakter, ansettelsesbrev, avtaler	Spontan form og uforpliktende deltakelse.
Roller	Tydelige roller, titler, ansvar og beslutningsorgan	Få definerte og formaliserte roller
Oppbygging	Hierarkisk eller flat oppbygging	Tilfeldig og fleksibel oppbygging
Kompleksitet	Høy grad av kompleksitet	Lav grad av kompleksitet

Figur 3: Oversikt over kjennetegn ved organisasjoner og grupper

Som en oppsummering av tabellen kan man si at større organisasjoner blir komplekse ved at de rommer forskjellige komponenter som er sammenkoplet på mange ulike måter. Denne kompleksiteten forutsetter koordinering.

3.3.2 Formell og uformell struktur

Strukturer kan forklares som organisasjoner og gruppers arkitektur. Hvilken struktur som settes bestemmes blant annet etter antall medlemmer og type aktiviteter som skal utføres. Formelle strukturer viser til formelt vedtatt arbeidsdeling for å fremme spesialisering, gruppering av oppgaver i ulike avdelinger for å fremme koordinering, fordeling av autoritet og beslutningsansvar og systemer for styring (Jacobsen og Thorsvik, 2007). Formell struktur er fordelaktig for organisasjoner eller grupper som har behov for flere ulike spesialisering, og som derfor også må ha en tydelig koordinering mellom disse. En formell struktur tjener også

organisasjoner eller grupper som trenger tydelige og synlige beslutningsformer, gjerne ved sentralisert beslutningsmyndighet. Ulempen med en slik beslutningsform er at det kan gi lav motivasjon blant medlemmene i organisasjonen eller gruppen fordi det gir få muligheter til å påvirke og til å ta initiativ. En slik styringsform vil også begrense medlemmenes mulighet til ansvar og beslutningstaking i egen arbeidssituasjon (Jacobsen og Thorsvik, 2007).

Uformelle strukturer karakteriseres gjerne ved desentraliserte beslutningsformer. En desentralisert beslutningsform vil være fordelaktig fordi den øker mulighetsrommet til hvert medlem, både til å finne kreative løsninger og ved å øke grad av ansvar i egen arbeidssituasjon. På den andre siden vil en slik beslutningsform redusere det overordnede styringspotensialet fordi hvert medlem eller hver avdeling tar beslutninger ut fra en enhet og ikke en helhet (Jacobsen og Thorsvik, 2007).

3.3.3 Ulike former for organisasjoner og grupper

Å kategorisere ulike typer av organisering kan være nyttig for å dyrke fram noen typiske karakteristikk av fenomener som studeres. I denne oppgaven har jeg valgt å trekke fram Mintzbergs (Jacobsen og Thorsvik, 2007) kategorisering av ulike utforminger av organisasjoner og grupper. Mintzbergs framstilling er relevant for denne oppgaven fordi han legger vekt på at det er *kombinasjonen* av sentrale hovedelementer i organisasjonen som avgjør hvilke struktur man får. Legger man mye ansvar og spillerom til den operative kjernen, vil man for eksempel få høy grad av fleksibilitet og lav grad av regelstyring. Det kan passe for mennesker som ønsker ansvar og frihet til å ta egne beslutninger. For de som velger å arbeide frivillig for selvorganiserte grupper, vil det derfor være av stor interesse å reflektere rundt hvilke rammer man ønsker å jobbe under.

Mintzberg skisserer opp fem ulike organiseringstyper ut fra karakteristikk som blant andre beslutningsformer, grad av hierarki, bruk av regler og styring og mulighet til innovasjon. I denne oppgaven trekkes det fram de to organisasjonstypene som anses som mest relevante.

Det profesjonelle byråkrati kjennetegnes ved profesjonalisering og ved at ansatte i den operative delen er tildelt beslutningsmyndighet og handlefrihet. Eksempler på denne formen er sykehus med egne spesialisttjenester. Et annet eksempel kan være store formelle hjelpeorganisasjoner, som Røde Kors, der øverste ledelse har det strategiske ansvaret, men hvor den operative kjernen er gitt beslutningsmyndighet på bakgrunn av blant annet faglig kompetanse og erfaring. Fordelene ved denne formen er at delegering av beslutningsmyndighet sikrer et faglig godt arbeid, og den gir raske problemløsninger. Ulempen er mulighet for konflikter mellom ulike faggrupper. Ved å vektlegge formalisert kompetanse gjennom utdanning i slike former, kan man gå glipp av de ansattes realkompetanse.

Den innovative organisasjon bygger gjerne på en fordeling av arbeidsoppgaver etter behov. Oppgavene blir ofte omdefinerte, og den enkeltes rolle er derfor ofte svært generell. Mintzberg mener at denne formen har en uklar og flytende struktur, men mener også at dette bidrar til kreativitet og innovasjon. I denne formen vil administrative og operative funksjoner gli over i hverandre. Formen gir fleksibilitet og god utnyttelse av de ansattes kompetanse. Ulempene med denne formen er at det kan skape høy grad av usikkerhet knyttet til arbeidsoppgavene og til relasjonene i organisasjonen eller gruppen. Det vil være vanskelig å utføre arbeidsoppgaver som krever høy grad av rutine. Selvorganiserte grupper vil være et eksempel på en slik organisering, der problemløsning og prioritering er gitt det enkelte medlem i gruppen.

Mintzberg nevner også organisasjonsformene entreprenørorganisasjonen, maskinbyråkratiet og den divisjonaliserte organisasjonstypen. Denne måten å kategorisere organisasjonsformer på har imidlertid møtt noe motstand. Kritikken har i første omgang handlet om at disse formene egentlig ikke eksisterer, men er idealer. Til det svarer Mintzberg at målet her er ikke å

standardisere noen organisasjonstyper, men å vise hvilke kombinasjoner av organisasjonsformer som kan oppstå ut fra elementene operativ del, mellomledelse, toppledelse, teknostruktur og støttestruktur (Jacobsen og Thorsvik, 2007). Det er derfor også viktig i denne oppgaven å ta med at det er elementer og kombinasjoner av organisasjonsformer som drøftes, og ikke standardiserte former.

3.4 Oppsummering

Jeg har nå presentert teori innen tre ulike kategorier; risikopersepsjon, sosiale medier og organisasjonsstrukturer. Ved bruk av dette teoretiske grunnlaget skal jeg drøfte funnene i empirien, og til slutt trekke noen konklusjoner for problemstillingen.

Den integrerte modellen for risikopersepsjon vil danne en viktig ramme for analysen av datamaterialet. Denne modellen vil brukes til å diskutere blant annet vurdering og håndtering av risiko og betydningen av informasjonsdeling i sosiale medier.

Å se på egenskaper ved sosiale medier, som spredning av informasjon, likeverdighet, mulighet for improvisasjon og rask respons blir sentralt i drøftingen av mobilisering av selvorganisert arbeid. Samtidig er det relevant å se på teorien om informasjonskaskader sammen med funn om blant annet rekruttering av frivillige i selvorganiserte grupper.

I organisasjonsteorien blir det viktig å ta med videre elementer som karakteriserer strukturene i de uformelle gruppene. Dette kan igjen bidra til å forklare hvordan strukturen i de selvorganiserte gruppene kan ses sammen med risikorespons og ønske om selvorganisert arbeid. Samtidig kan tillit de frivillige har til strukturene i en organisering, være mulig forklaring å drøfte opp mot de som velger formell organisering.

4.0 Metode

I dette kapitlet gjøres det rede for oppgavens metodiske rammeverk og hvordan dette er gjennomført.

4.1 Forskningsdesign

Hensikten med et forskningsdesign er å reflektere over formålet med oppgaven, hvilke beslutninger som tas og hvorfor dette er relevant (Blaikie, 2010). I dette kapitlet vil jeg svare på hva som er målet i denne oppgaven og hvordan jeg har tenkt å nærme meg dette.

4.1.1 Problemstilling og aktuelle perspektiver

I denne oppgaven ønsker jeg å undersøke hva som påvirker valget om å delta som frivillig i selvorganisert nødhjelpsarbeid vs. formelle organisasjoner.

Med bakgrunn i observasjoner av selvorganiserte grupper i sosiale medier, tidligere forskning og teori, dannet det seg i starten tre perspektiver som var aktuelle å studere nærmere. Ut fra observasjonene i sosiale medier og tidligere forskning forstod jeg at rammene og strukturene for organisering er av stor betydning for hvorfor noen velger å delta i denne formen for frivillig arbeid, og derfor ble strukturer et viktig perspektiv. Samtidig skjønnte jeg også at sosiale medier har gitt et stort bidrag til framveksten av disse gruppene, og har stor betydning for rekrutteringen av medlemmer. Det ble derfor relevant å trekke sosiale medier fram som et perspektiv som skulle studeres videre. Det tredje perspektivet om risikopersepsjon ble formet etter at jeg hadde startet intervjuene. Det var i samtalene med mine intervjuobjekt at jeg skjønnte at frivillige i selvorganiserte grupper kanskje vurderer og håndterer risiko noe ulikt enn frivillige som velger å arbeide for de etablerte, formelle organisasjonene.

4.1.2 Forskningsstrategi

En forskningsstrategi skal gi retning for hvordan man skal gå fram for å svare på oppgavens problemstilling, og det er spørsmålet vi vil finne svar på som avgjør hvilken forskningsstrategi vi velger. Vi kan skille mellom fire ulike forskningsstrategier: induktiv, deduktiv, retroduktiv og abduktiv (Blaikie, 2010).

I denne oppgaven har jeg søkt å ha en induktiv metodisk tilnærming gjennom både formulering av problemstilling, innsamling av data og i tolkningen av data. En induktiv tilnærming betyr at man forsøker å være så åpen som mulig gjennom hele denne prosessen, at man med andre ord ikke skal være styrt av teori eller tidligere funn. Dette betyr at forskning som er induktiv på sitt beste er teoribyggende, og ikke teoridrevet. På samme tid er det nesten umulig å gjennomføre datainnsamling og dataanalyser som er rent induktive. I det man bestemmer seg for et fenomen man ønsker å se nærmere på, har man strengt tatt gjort seg opp en mening og begynt å samle kunnskap og lage seg en forståelse av dette fenomenet. Og slik kan man si at man aldri starter helt med blanke ark, fordi man allerede svært tidlig i prosessen har meninger eller kunnskaper om både det fenomenet man ønsker å studere og de sammenhenger man ønsker å se nærmere på (Charmaz, 2014). Det gjelder også i denne oppgaven. I det man skriver en master innenfor et bestemt fagfelt, er allerede noen rammer gitt. Det samme er det når man bestemmer seg for hvilken del av fenomenet man vil studere. På den måten kan man si at noen av rammene for oppgaven allerede var gitt før jeg begynte å skrive, mens andre rammer ble fastlagt svært tidlig i prosessen. Man kan derfor si at min tilnærming har flere likhetstrekk med Charmaz' sin konstruktivistiske Grounded Theory, mer enn å være en helt ren induktiv tilnærming (Charmaz 2014). Jeg har forsøkt å ha en så åpen og søkende tilnærming til fenomenet jeg ønsker å studere som mulig, men ser likevel at både datainnsamlingen og dataanalysen til en viss grad bærer preg av å være styrt av teori og tidligere funn.

For å kunne avgrense det fenomenet jeg ønsket å studere, tilegnet jeg meg informasjon og samlet data gjennom rapporter, bøker, artikler og analyse av facebookgrupper og hjemmesider. Etter gjennomgang av mange ulike datakilder, inkludert intervju av ulike informanter, kodet jeg data og begynte å analysere og sammenholde data fra alle disse ulike kildene. I denne prosessen vekslet jeg mellom de ulike datakildene, og gikk frem og tilbake i dataene mens jeg sammenlignet og sammenholdt funn fra ulike kilder og informanter. Gjennom denne prosessen kom jeg frem til de ulike kategoriene eller kodene som ga grunnlag for videre drøfting, og disse ble igjen holdt opp mot teori jeg allerede kjente, men også mot ny teori ettersom dataene også ga andre retninger enn tidligere funn og teori.

4.1.3 Prosess

Periode	Hva	Hensikt
Høsten 2015	Observasjoner av selvorganiserte grupper i sosiale medier	Innsikt i metoder og kommunikasjon og ideer til mulige problemstillinger
November-januar	Innhenting av tidligere forskning på selvorganisering	Forstå helheter, relevans og for å komme nærmere en problemstilling
Januar	Første utkast til prosjektskisse Analyse av selvorganiserte grupper i sosiale medier	Klargjøre hva jeg skal forske på og hvordan dette skal utføres Hente inn data som kan belyse problemstillingen
Februar	Innsamling og analyse av relevante dokumenter Utkast til metode Utforme intervjuguide	Hente inn data som kan belyse problemstilling Klargjøre retning for forskningen Underlag som brukes for å sikre at samme informasjon hentes fra alle intervjuobjektene

Mars og april	Teori Intervju med frivillige i selvorganiserte grupper og i formelle organisasjoner Databehandling	Finne teori som kan forklare og funn Innhente data som kan belyse problemstillingen Analyse og systematisering av intervjuene
Mai	Teori Presentasjon av datainnsamling	Revurdering av teori som kan forklare funn i empirien Sortering av funn i logiske kategorier slik at det kan diskuteres mot teori
Juni	Drøfting og analyse	Diskutere empiri i lys av teori for å kunne besvare problemstilling

Figur 4: Oversikt over prosessen

4.2 Metodisk tilnærming

Denne oppgaven bygger på en metodetriangulering. Det vil si at jeg har brukt ulike metoder når jeg har tilnærmet meg temaet jeg undersøker. I min oppgave har metodetrianguleringen vært praktisert ved å kombinere intervju og analyse av dokumenter og facebookgrupper. Styrken ved metodetriangulering er at flere perspektiver kan benyttes og funnene kan utfylle hverandre (Repstad, 2007). Utfordringer er at man ikke kan vente at resultatene ved trianguleringen føyer seg harmonisk sammen (Repstad, 2007). Resultatene fra intervjuene jeg gjorde virket for eksempel ikke nødvendigvis forsterkende på resultatene jeg hadde fra dokumentanalysen. Men dette kan imidlertid virke inspirerende til å vurdere dataene ut fra andre perspektiver og i et nytt lys.

Metoden som er brukt er kvalitativ. Den er valgt fordi det har vært avgjørende å få tak i underliggende refleksjoner og vurderinger som informanten har gjort når de tar sine valg, for å kunne besvare problemstillingen. Det er ofte ikke en enkel grunn til at informantene har valgt den ene eller andre organisasjonsformen, men årsaker som har vært sammensatte av flere

elementer. For å være sikker på at jeg får tak i alle disse årsakene og elementene, har det vært avgjørende å kunne prate med informantene, og også kunne ha muligheten til å komme tilbake med eventuelt flere spørsmål.

4.3 Datainnsamling

4.3.1 Tidligere forskning

Innhenting av data om selvorganisering i kriser startet med et bredt søk etter tidligere forskning om temaet. Søkene ble gjort i Google Scholar, som er en samledatabase med tilgang til mange vitenskapelige artikler fra andre vitenskapelige databaser, og det ble søkt med ulike kombinasjoner av søkeord som "self- organization" self- organizing systems", "communication", "crisis", "social media", "crisis management", "crisis responses", "digital volunteers".

Noen av artikler og bøker som er brukt ble også valgt ved å følge ulike referanser i en artikkel videre slik at jeg kom over en ny artikkel der jeg igjen oppdaget referanser til nye, relevante artikler. Innhenting av dette materialet ble gjort for å kunne definere fenomenet nærmere, men også for å forstå hvorfor denne type organisering oppstår og hvordan de fungerer. Dette har også vært relevant for å kunne sette selvorganisert frivillig arbeid inn i en tidslinje som senere kan brukes til å diskutere utviklingstrekk i det frivillige arbeidet.

4.3.2 Rapporter og dokumenter

Det er oppgavens tre perspektiver som har vært avgjørende for valg av dokumenter for analysen. Dokumentene består av både rapporter om utvikling av frivillig arbeid og dokumenter som tar opp gruppens og organisasjonenes retningslinjer, mål og strategier. Det er viktig å merke at dokumentene som omhandler frivillig arbeid tar for seg frivillig arbeid generelt, og sorterer ikke på aktiviteter som innebærer risikofyllt arbeid. Det betyr at i dokumentene som analyseres i denne oppgaven, er frivillighet også knyttet til aktiviteter relatert til for eksempel

miljøvern, idrett, livssyn eller rettighetsarbeid. Dokumentene er likevel relevante fordi de også ser på faktorer som betingelser for frivillig arbeid, og utvikling i tilknytning til organisasjoner. Og dette er faktorer som kan være relevante for denne studien.

Målet med dokumentanalysen i denne oppgaven har vært todelt. For det første har noe av hensikten vært å finne fakta og kunnskap som kunne gi meg et grunnlag for å forstå hvordan det frivillige arbeidet i Norge har utviklet seg de siste årene. Målet med denne delen av analysen har vært å avdekke endringer i måten frivillig arbeid utføres, og hvilke eventuelle betingelser mennesker har for frivillig arbeid i dag til sammenligning med tidligere. For det andre har analyse av dokumenter knyttet til organisasjonenes retningslinjer, strategi og mål vært viktig for å forstå rammebetingelsene som settes for deltagelse for frivillig arbeid.

Dokumentanalysen har videre vært viktig i utformingen av intervjuguiden og gjennomføring av intervjuene. En oversikt over dokumenter som er brukt, kan framstilles slik:

Aktør	Dokument	Hensikt
Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor	Rapport om frivillig arbeid, 2010	Utviklingstrekk, endringstegn
Røde Kors	Årsrapport, 2015	Rammer, mål, prinsipper
Dråpen i Havet	Retningslinjer for frivillig arbeid, 2015	Rammer, prinsipper
Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor	Betingelser for frivillig arbeid, 2015	Utviklingstrekk, endringstegn,
Det nationale forskningscenter for velfærd	Utviklingen av frivilligt arbejde, 2004- 2012 (Danmark)	Utviklingstrekk, endringstegn,
Dråpen i Havet, fra 15.08.15 til 24.12.15	Facebookgruppe, lukket Facebookside, åpen	Informasjonsdeling, arbeidsfordeling, dialog

Figur 5: Oversikt over dokumenter

4.3.3 Facebookgruppe

En del av datamaterialet i denne oppgaven baserer seg også på en gjennomgang og analyse av DiH sin åpne side og lukket grupper på Facebook. Det er facebookgruppen, med 30 000 medlemmer, som utgjør hovedanalysen for denne oppgaven. Det er ingen begrensninger for å bli med i denne gruppen, og man får tilgang ved å sende en forespørsel. Ved å observere blant annet dialoger mellom medlemmene i facebookgruppen, etterlysninger av utstyr eller frivillige og ved å studere bilder og videoer som publiseres her, har jeg kunne danne meg en viktig forståelse for hvordan disse gruppene bruker sosiale medier i sitt arbeid. Denne datainnsamlingen har også vært viktig for å kunne se hvilken betydning sosiale medier har for medlemmene i disse gruppene, og hva det har å si for rekrutteringen av frivillige.

Facebookgruppen til Røde Kors Hjelpekorps har ikke en tilsvarende funksjon som facebookgruppene til de selvorganiserte grupper, og er derfor ikke tatt med som en datakilde i denne oppgaven. De lokale Hjelpekorpsene bruker ikke facebookgruppen til rekruttering, motivering eller som et verktøy for å løse logistikkutfordringer i krisesituasjonen på samme måte. Facebookgruppen er også forbeholdt de som har bestått de obligatoriske kursene og som er aktive medlemmer, og denne gruppen er derfor ikke tilgjengelig for folk flest på samme måte som DiHs gruppe.

4.3.4 Intervju

Dokumentanalysen brukte jeg som et godt grunnlag for å lete etter teoretisk rammeverk. Denne prosessen gikk som en pendel mellom dokumentanalysen og teori over lengre tid, før jeg startet intervjuprosessen. Målet var at intervjuene skulle virke supplerende og utdypende på dokumentanalysen og det teoretiske rammeverket. I oppgaven er det gjort 12 intervju (*vedlegg 2*). Avgrensning på antall intervjuer er gjort ut fra en vurdering av hvor mye ny informasjon som ble tilført i de siste intervjurundene. Det siste intervjuet opplevde jeg ikke ga meg mye ny og relevant informasjon, og jeg anså dermed at det ikke var nødvendig med flere intervjurunder.

Dette kalles datametning (Repstad, 2007). Valg av informanter er todelt; syv av informantene er frivillige som arbeider for selvorganiserte grupper, mens fire av informantene kommer fra Sola Røde Kors Hjelpekorps. I tillegg er det gjort ett intervju med koordinator for Røde Kors Hjelpekorps Rogaland. Grunnen til at informantene er noe flere fra DiH, er at intervjuobjektene var betraktelige mer ulike når det gjaldt relevante variabler og det var derfor behov for å øke antall respondenter i denne gruppen.

Valg av informanter

Valg av informanter er gjort basert på et strategisk utvalg. Det betyr at de er valgt fordi jeg mener de sitter på informasjon som er sentral for min oppgave. Alle informantene fra DiH er funnet i gruppen på Facebook. Mitt utvalg baserte seg på den informasjonene jeg kunne lese om intervjuobjektene i disse gruppene, og det avgjørende kriteriet i utvelgelsen var minimum en reise utenlands for å drive hjelpsarbeid. I tillegg har det også vært viktig for utvelgelsen at de viser et stort engasjement for å dele informasjon og erfaringer i sosiale medier.

Den første informanten ble valgt med bakgrunn i hennes plassering i DiH. Informanten har gjennom lang tid hatt et stort engasjement i denne gruppen, og hadde mye informasjon å dele. Gjennom henne fikk jeg flere relevante navn som jeg kunne søke videre opp i facebookgruppen.

Informantene fra Røde Kors Hjelpekorps er også tatt ut fra et strategisk valg. For at sammenligningsgrunnlaget skulle bli best mulig, var det viktig at også disse arbeidet frivillig innenfor en aktivitet som innebar en viss grad av risiko, og hvor det var mulig å finne betingelser for deltagelse som kunne sammenlignes med den andre gruppen av informanter. Medlemmene i Hjelpekorpsset brukes under kriser og større ulykker, og har blant annet kunnskap innen redning og søk og førstehjelp. Før de går ut i frivillig operativt arbeid har medlemmene bak seg minst 30 timer opplæring innen førstehjelp og samband. I tillegg må de gjennom en godkjenning

før de deltar i noen utrykninger. Medlemmene møtes hver uke, og har jevnlig øvelser og videreutdanning.

Intervjuobjektene ble plukket ut ved hjelp av lokalleder i Hjelpekorpsset, som igjen tok kontakt og videreførte min forespørsel.

Intervjuguide

I møte med informantene valgt jeg å benytte meg av et semistrukturert intervju med en intervjuguide (*vedlegg 3*). Semistrukturert intervju kjennetegnes ved at temaene det skal spørres om er definert på forhånd. I intervjuguiden lages det en rekke åpne spørsmål hvor det også er mulighet til å stille oppfølgingsspørsmål (Østby m.fl, 2007). Intervjuguiden jeg utformet består av 15 spørsmål, med noen oppfølgingsspørsmål til hvert spørsmål.

Oppfølgingsspørsmålene var mest i bruk som en “huskelapp” til meg selv, og ble ikke fulgt konsekvent.

Spørsmålene i intervjuguiden bærer preg av å være såkalte innledende spørsmål av typen “kan du fortelle meg noe om...?”. Hensikten med denne spørsmålsformuleringen var å hjelpe intervjuobjektet å komme i gang, og til å fortelle om seg selv (Brinkamann og Tanggaard, 2012). De innledende spørsmålene ble supplert av oppfølgingsspørsmål som gir en relevant dimensjon og der beskrivelser kan komme tydeligere fram. Her ble det stilt mer direkte spørsmål om konkrete forhold eller følelser som var viktig å avdekke.

Gjennomføring av intervju

Alle intervju ble gjennomført med utgangspunkt i den samme intervjuguiden. Selv om spørsmålene i guiden var formet med tanke på de skulle være relevante for alle, var det noen som hadde færre forutsetninger for å uttale seg om enkelte av spørsmålene. Dette kunne for eksempel handle om ansiennitet i gruppen eller organisasjonen.

Intervjuene med frivillige fra DiH ble utført hjemme hos informantene eller på et offentlig møtested, med unntak av tre intervju som ble gjort på telefon. Alle intervju ble med godkjenning tatt opp på bånd. Intervju på telefon ble brukt fordi informantene satt i andre deler av landet. Under intervjuene gjorde jeg også notater underveis. Dette var for å sikre at det jeg opplevde som helt sentrale uttalelser, ble fanget opp. Når jeg senere gikk igjennom opptakene, var jeg på forhånd bevisst på stikkord som jeg måtte lytte særlig etter.

Intervju med medlemmer i Hjelpekorpsset ble gjennomført som fokusgruppe. Dette ble valgt av praktiske årsaker da medlemmene møtes en fast dag i uken, og det var ønskelig at jeg gjennomførte intervjuet i forbindelse med dette møtet. Jeg anså også temaet som et godt tema å diskutere i en gruppe, da åpne refleksjoner kan tilføre fyldigere informasjon og der informantene seg i mellom kan diskutere praksis og utvikling ved de formelle organisasjonene.

4.4 Analyse av datamaterialet

Analyse av data handler om den prosessen der man prøver å ordne data slik at man får fram mønstrene i dem, og slik at de blir lettere tilgjengelig for fortolkningen (Repstad, 2007).

4.4.1 Analyse av dokumenter

Analyse av dokumenter er en god metode for å avdekke blant annet utviklingstrekk og forandringer i et fenomen eller en prosess (Brinkamann og Tanggaard, 2012). Den analytisk-induktive metoden tar utgangspunkt i at teori kan inspirere til temaer som forfølges i analysen, men at dokumentmaterialet vil gi anledning til tilpasning og revisjon av analysens begreper og temaer (Brinkamann og Tanggaard, 2012). I gjennomføringen av dokumentanalysen har jeg vektlagt indikatorer som kan forklares ut fra teorien jeg har funnet. På samme måte har jeg brukt temaer i analysen til å lete etter ny teori. Målet har hele tiden vært å avdekke interessante funn som kan forklare forskningsspørsmålene.

Dokumentene som utgjør denne delen av datamaterialet, ble lest i flere omganger før selve analysearbeidet ble startet. For å kunne trekke ut temaer i dokumentene som var relevante for problemstilling og forskningsspørsmålene, noterte jeg viktige overskrifter fortløpende i margin mens jeg leste. Disse ble etterpå gjennomgått grundigere slik at jeg kunne sile ut viktige temaer som var relevante for min videre oppgave.

4.4.2 Analyse av facebookgruppene

Observasjon av facebookgruppen startet høsten 2015. I denne perioden fulgte jeg med i flere av disse gruppene uten å notere systematisk eller trekke ut data fra disse sidene. Hensikten var å få en forståelse av hvordan disse gruppene utviklet seg, og hvordan de brukte sosiale medier til rekruttering og mobilisering.

En mer systematisk analyse av facebookgruppen til DiH ble påbegynt i januar. I analysearbeidet gikk jeg gjennom innleggene i perioden fra midten av august til ut desember 2015, og lagde kategorier i et Excel-ark som forklarte hva innlegget handlet om. Eksempel på dette er: "Dokumentasjon (film/bilder) fra Lesbos", "Oppdatering på situasjonen, Lesbos", "Mottak av utstyr", "Levering av utstyr", "Ros/ støtte", "Praktisk informasjon". Kategoriene utgjorde en grovsortering av informasjonen, og gikk ikke inn i detaljene. En mer detaljert analyse ville være å dele inn informasjonen i mindre kategorier som "Levering av klær", "Levering av babyutstyr", "Transport Hellas" eller "Informasjon flyktningebåt". Dette vurderte jeg som et veldig tidkrevende arbeid, og heller ikke nødvendig for å skaffe meg den oversikten som det er behov for i denne oppgaven. Men med oversikten av grovkategorier som framkom i analyseresultatet, kunne jeg danne meg en forståelse av hvilken betydning, rolle og funksjon Facebook har for denne gruppen.

4.4.3 Analyse av intervju

De første intervjuene som ble transkribert ordrett fra bånd til papir. Her ble alt tatt med i den rekkefølgen det kom på opptaket. De første intervjuene utgjorde da rundt 25 sider med datamaterialet. Dette var en svært tidkrevende prosess, og for å kunne redusere noe av tidsbruken gikk jeg etterhvert over til å sile ut noe av den småpraten som foregikk mellom spørsmålene og heller overføre innholdet i samme struktur som intervjuguiden (Repstad, 2007). Opptakene ble gjerne hørt på flere ganger for å sikre at all relevant informasjon var med. Det er mulig at jeg kom tettere på innholdet i intervjuene når de ble ordrett overført fra båndopptak. Samtidig opplevde jeg at ved å strukturere innholdet etter intervjuguiden, fikk jeg samtidig en mulighet til å reflektere og sortere i innholdet på et tidligere stadiet.

Før jeg begynte å ordne dataene fra intervjuene, leste jeg grundig gjennom alle utskriftene av intervjuene. For å kunne systematisere innholdet, la jeg intervjuene over i et Exel-skjema. Jeg gikk deretter gjennom intervjuene avsnitt for avsnitt, og beskrev i høyre marg korte tekstsammendrag fra hvert avsnitt. På denne måten reduserte jeg omfanget av intervjuene ned til mindre tekstenheter, der også meningsinnholdet kom tydeligere fram. For å komme enda nærmere en kategorisering av innholdet opprett jeg en ny marg til høyre på siden, der jeg noterte meg enkle stikkord. Eksempler på stikkord er "mobilisering", "kurs", "sosiale medier" eller "gleden ved å hjelpe", "spenning". På denne måten kunne jeg helt til sist trekke ut temaer som var gjennomgående i alle intervjuene, og lage en oversikt over disse.

4.5 Styrker og svakheter ved metoden

I møte med noen av informantene i DiH, merket jeg at temaet for denne masteroppgaven hadde en sterkt bekreftende effekt på det arbeidet vedkommende hadde utført. At noen forsket på det initiativet de hadde tatt, utløste i noen tilfeller en ekstra begeistring under intervjuet, og i noen intervju kunne intervjuobjektet oppfatte valg av tema som en sympati for de selvorganiserte, og en motstand mot de etablerte organisasjonene. Det var dermed hele

tiden viktig for meg å understreke at denne oppgaven ikke handlet om å ta side for èn type organisering, men å forstå hva som gjør at noen velger den ene formen for frivillig arbeid, og andre en annen organiseringsform. Dette ble også viktig å klargjøre i begynnelsen av intervjuet.

Det som skilte intervjuobjektene i DiH, var avstand i tid og sted til det frivillige arbeidet. Mens noen av informantene hadde reist ut for flere måneder siden når de ble intervjuet, hadde andre nylig kommet hjem. Andre hadde også kuttet all engasjement til dette arbeidet, mens noen fremdeles var aktive og hadde planer om å dra ut på en ny tur. Repstad (2007) legger vekt på at en informant som er ute eller på vei ut av en aktivitet, har større frihet og andre refleksjoner enn de som fremdeles er aktive. Opplevelser og inntrykk har hatt tid til å fordøye i lengre tid, og kan derfor ha påvirkning på de refleksjoner som intervjuobjektet gjør. Det kan også ha ført til at de har glemt hendelser som kan ha vært relevante. På en annen side er det viktig at informantene har ulike posisjoner og kan bidra med ulike refleksjoner til forskningen, slik at datagrunnlaget ikke blir for likt.

Informantene ble ikke intervjuet under helt like forhold. De fleste intervjuene ble gjort hjemme hos informanten der det var avsatt god tid. For andre var ikke dette ønskelig eller mulig å få til, og intervjuene ble derfor gjort på café eller på arbeidsplass. At datamaterialet ikke er innhentet under samme forhold, kan påvirke resultatet. De som ble intervjuet hjemme hadde en tryggere ramme rundt seg, og kan ha opplevd å ha mer kontroll over situasjonen. Å gjøre intervju i det offentlige rom medfører en del forstyrrelser og intervjuobjektet kan ha en sterke følelse av å måtte forholde seg til en tidsramme for intervjuet, enn de som ble intervjuet hjemme. Det kan ha ført til at informasjonen ble mindre utfyllende.

Å studere sosiale medier kan også by på noen utfordringer. Facebookgruppen og -siden som utgjør deler av datagrunnlaget i denne oppgaven, er i kontinuerlig endring. Informasjon legges til hele tiden, og noe trekkes fra. I januar tok jeg skjermdumper av alle innleggene (tekst, kommentarer, bilder og video) som var publisert på denne siden. Dette var for å sikre at hvis

noe informasjon slettes, har jeg det lagret. Jeg kan imidlertid ikke være sikker på at informasjon ikke legges til etter at sidene er kopiert. Det vil si at det er mulig det i ettertid er lagt ut informasjon som jeg ikke får med i mitt datamaterialet.

Under intervjuene har jeg benyttet intervjuguide. Intervjuguiden ble brukt i hvert intervju, og hadde til hensikt å virke løst styrende for fremdriften av intervjuet. Noen av intervjuene med frivillige i DiH bød imidlertid på noen utfordringer. De første intervjuene kunne til tider bære preg av å være en debriefing mer enn et intervju, og informantene gikk ofte over til å prate om hendelser som ikke hadde relevans for min problemstilling og forskningsspørsmål. Dette forstår jeg som et behov om å formidle og fordøye det informantene har opplevd, og det handler kanskje også om manglende nettverk til å prate om dette. Jeg vurderte det lite hensiktsmessig å avbryte informantene selv når de pratet seg bort fra spørsmålene, og disse intervjuene tok derfor i snitt en del lengre tid. Etter de første intervjuene ble derfor intervjuguiden et viktigere verktøy, og intervjuene startet med at jeg innledet om innholdet i guiden slik at vi hadde samme forståelse for hva som var temaene i intervjuguiden. En måte å forhindre dette på kunne vært å sende intervjuguiden på forhånd.

Å utføre fokusgrupper har sine fordeler ved at de er tidsbesparende og at man får opp gode refleksjoner og diskusjon rundt temaer som er viktige i oppgaven. Fokusgruppe kan i slike tilfeller gi fyldigere informasjon enn enkeltintervju. Det er likevel viktig å ta med at fokusgrupper kan føre til at noen holder tilbake meninger eller holdninger som man ikke ønsker å dele med de andre. Og hvis dominerende personer er en del av intervjugruppen, kan man stå i fare for at de andre tilpasser sine meninger etter denne personene (Repstad, 2007). Jeg opplevde likevel at temaet som var utgangspunktet for disse intervjuene verken brakte opp provoserende eller kontroversielle holdninger, og at alle i intervjuet delte sine meninger på lik linje.

For å sikre at intervjuobjektene hadde fått sagt det de selv mente var viktig under intervjuet, avsluttet jeg alltid med spørre informantene om det var mer de ønsket å legge til. Dette ga også en mulighet for informanten til å vurdere om det var noe som skulle vært presisert tydeligere eller annerledes. Noen valgte å utbrodere noen av svarene som var gitt tidligere, men det var ingen av informantene som kom med helt nye opplysninger mot slutten av intervjuet.

5. EMPIRI

I dette kapitlet presenteres relevante funn fra datainnsamlingen. Grunnlaget som utgjør datainnsamlingen er intervjuer med frivillige i DiH og Hjelpekorpsset, dokumentanalyser og analyse av facebook siden og facebookgruppen til DiH.

Empirien presenteres etter de tre perspektivene *risikopersepsjon, sosiale medier og organisasjonsstrukturer*.

5.1 Risikoopplevelse

I dette avsnittet presenteres funn knyttet til perspektivet risikopersepsjon. Risikopersepsjon handler her om hvordan de frivillige vurderer risiko og hvilke refleksjoner de har knyttet til risikohåndtering. I dette avsnittet presenteres også empiri knyttet til motivasjon for frivillig arbeid.

5.1.1 Risikoforståelse og motivasjon

På spørsmål om hvorfor man velger å delta som frivillig i nødhjelpsarbeid oppgir frivillige i både DiH og i Hjelpekorpsset at de søker opplevelser og spenning. I DiH begrunner respondentene imidlertid valget om å dra ut også med at "man vil være der det skjer". De forklarer også valget med "skaffe erfaring" og at det er "utfordrende".

Disse betraktningene kan til en viss grad sies å handle om risikoforståelse. Imidlertid syntes det til at når de selvorganiserte frivillige ble stilt spørsmål som handler om opplevelse og forståelse av risiko, så reflekterte de ikke særlig over dette. I stede for besvarte de spørsmålene med refleksjoner rundt motivasjon for å delta i arbeidet. Blant annet virker det til at de selvorganiserte frivillige er mer opptatt av å vise andre at man deltar aktivt for å hjelpe i en krise. Anerkjennelse for arbeidet synes dermed i større grad å være vektlagt i denne gruppen

enn for de som arbeider som frivillig i Hjelpekorpsset. Ønske om å bli sett for jobben man gjør henger for noen sammen med at de vurderer eget initiativ som en reaksjon på at andre gjør for lite i krisen. Å vise at man deltar handler altså både om anerkjennelse for jobben man gjør, men også om å skape reaksjoner.

Respondentene fra Hjelpekorpsset legger mer vekt på elementer som må ligge til grunn for å kunne håndtere en risiko, som kunnskap, øvelse og samhørighet. De synes å reflektere mer over selve risikoen og hva som kreves for å møte den. Disse frivillige har også en stor interesse for det faglige arbeidet som utføres. Denne interessen knytter seg for eksempel til førstehjelpsarbeid, omsorgsarbeid og utstyr.

Dokumentanalysen om utvikling i det frivillige arbeidet viser at motiver for å delta i frivillig arbeid i økende grad handler om individuell selvrealisering, og ønske om å øke egne kvalifikasjoner eller å styrke selvfølelsen. Den kollektive identiteten er svekket. For de yngre oppgis motivasjon for å drive med frivillig arbeid å være fordi 1) det gir et fortrinn i arbeidslivet og 2) det er knyttet til identitet (Wollebæk og Sivesindi, 2010).

Analysen av dokumentene om utvikling i frivillig arbeid viser også at det er en stor forskjell i tilnærming til frivillig arbeid for de som har et organisasjonsmedlemskap, og de som driver frivillig arbeid uten et medlemskap (Wollebæk, Sætrang, og Fladmoe, 2015). De som har et organisasjonsmedlemskap har en saksorientert og ekspressiv tilnærming til frivillig arbeid, som betyr at de har et ønske å gjøre noe konkret for noe som opptar dem. For disse er motivene til det frivillige arbeidet også rettet mot ønske om å være i et fellesskap. Når det gjelder frivillig arbeid uten medlemskap, mener forskerne at deltakerne har en langt større instrumentell tilnærming. Frivillighet er for instrumentelt motiverte en bevisst investering av tid for å heve

egen humane og sosiale kapital. De er i større grad motivert av selvrealisering, mulighet for å øke egne kvalifikasjoner og læring (Wollebæk, Sætrang og Fladmoe, 2015).

5.1.2 Risikohåndtering

Håndtering av risiko handler her om hvilket ansvar informantene fra DiH og Hjelpekorpsset mener de har i hjelpearbeidet, og hvordan de vurderer egne evner til å løse dette arbeidet.

I intervjuene ble informantene bedt om å redegjøre for hvordan de vurderer egen rolle og ansvar i hjelpearbeidet. Det er særlig to vurderinger som går igjen hos alle informantene fra DiH:

1. informantene ønsker stor grad av ansvar for oppgavene som skal løses
2. informantene vurderer egne evner til å løse disse oppgavene som svært gode

Ønske om mye ansvar reflekteres for det første i den økonomiske belastningen som den frivillige selv tar ved å reise ned. En av informantene forklarte dette slik: *“Når jeg har brukt mine egne penger på å finansiere reise og opphold, så vil jeg også være med å bestemme hvilke oppgaver jeg skal gjøre”*.

Samtidig gjelder dette også for den ubetalte tiden den frivillige bruker i dette arbeidet. Flere av informantene bruker av egen ferie, eller tar ulønnet permisjon fra vanlig arbeid. Når man må ta av egen fritid, ønsker flere å ha større innflytelse på hvilke oppgaver de skal løse og hvordan det skal løses. Det viser med andre ord at jo mer den frivillige investerer av egen kapital og tid, jo større forventninger har den frivillige til å bestemme hvordan denne kapitalen og tiden skal brukes.

Som et oppfølgingsspørsmål fikk informantene også spørsmål om hvilken kompetanse de på forhånd tenkte de kunne bidra med i hjelpearbeidet. Samtlige av informantene fra DiH oppga at

de foretrakk å arbeide i den skarpe delen av oppdraget, som innebærer ta imot flyktninger som ankom i flyktningebåtene, og hjelpe til dersom det oppstår uhell eller ulykker. Forefallende arbeid, som å jobbe ved lageret og gjøre innkjøp, kom lenger ned på listen over arbeid de ønsket å utføre. En av de frivillige forklarte det slik:

“Jeg er formingslærer og har mye erfaring med å jobbe med mennesker. De flyktningene vi møter trenger vel så gjerne å møte et medmenneske, som en lege”.

På samme tid er det ingen av informantene fra DiH som oppgir at de følte behov for relevant opplæring eller kurs før de reiste ut. På spørsmål om hvordan de reflekterer over behovet for mer kunnskap innen førstehjelp, krisehåndtering eller annen relevant kunnskap, svarte samtlige at de mente å ha tilstrekkelig kunnskap eller erfaring til å håndtere oppdraget. Ingen av informantene har heller vurdert dette annerledes etter hjemkomst. Likevel understreker flere at kurs og kompetanse er med på å øke troverdighet i det arbeidet som gjøres, og at opplæring og kompetanse kan være nødvendig for å styrke bredden i de aktiviteter man er med på.

Frivillige i Hjelpekorpsset uttrykker ansvar og egne evner på en annen måte. For det første er ansvar for oppgavene noe som følger organisasjonens hierarkiske oppbygging, og det virket dermed ikke til å være et like aktuelt tema for medlemmene. De frivillige som er ute på oppdrag følger innøvde rutiner og retningslinjer, og forholder seg til aksjonsleder som tar alle beslutninger. For det andre vurderer de evnen til å løse oppdragene som gode først etter at de har gjennomgått alle nødvendige kurs. Da informantene fikk spørsmål om hvordan de husket egen innsats i de første oppdragene, svarte flere at de holdt seg i bakgrunnen og observerte hva andre frivillige gjorde i stedet for å bidra med egen kompetanse. Etter at de hadde gjennomgått

kurs og øvelser, mente de selv at de hadde tilstrekkelig kunnskap og trygghet til å bidra mer aktivt i en aksjon.

Alle informantene i Hjelpekorpsset vurderte dette som den beste måten å løse en redningsaksjon på, og kunne ikke tenke seg at oppdraget løses uten retningslinjer, med delegert ansvar eller manglende kompetanse.

5.1.3 Ønske om å agere raskt

Det finnes en grunnleggende forskjell mellom selvorganiserte grupper og formelle organisasjonene som knytter seg til responstid. Mens de formelle organisasjonene må vente på en invitasjon fra myndighetene i det landet de ønsker å gå inn i, vil de selvorganiserte gruppene kunne entre et land uten å vente på en slik invitasjon. De fleste informantene fra DiH oppga muligheten til umiddelbar deltagelse som en medvirkende årsak til at de valgte selvorganiserte grupper. En av informantene forteller:

“Hadde jeg måtte vente i tre til fire måneder og i tillegg måtte gjennomgå intervjuer og opplæring før jeg kunne delta aktivt, hadde jeg aldri gjort dette”.

I DiH er det den enkelte som selv bestemmer når vedkommende vil dra ut og hvor lenge oppdraget skal vare. Flexibilitet og mulighet for umiddelbar deltagelse, nevnes av flere informanter. De fleste begrunner dette med at hvis man ønsker å bidra i en krise, er det få som har mulighet til å binde seg opp til flere måneders engasjement. De fleste ønsker å kunne tilpasse et engasjement etter andre forpliktelser i livet, som familie og arbeidssituasjon. Muligheten til å agere raskt i en krise, er også veldig viktig for frivillige i Hjelpekorpsset. Å stille på kort varsel, oppfattes som en del av det oppdraget den frivillige har valgt å være med på. Men medlemmene her har en tydelig egen begrensning i hvilke oppdrag de vil være med på. For å

agere i en krise, ønsker medlemmene selv at de har tilstrekkelig opplæring til å håndtere den aktuelle situasjonen. For å være i en aksjon knyttet til snøskred, vil for eksempel den frivillige som ikke har riktig opplæring, ville avstå fra å bidra.

Det virker likevel til at kravet om bestått kurs og tilstrekkelig kompetanse, kan medføre et frafall i nyrekrutterte til Hjelpekorpsene. Koordinator for Hjelpekorpsset uttrykker at mange av de som melder seg som frivillig trekker seg når de introduseres for kurspakken. Siden ingen i Hjelpekorpsset får være med før alle kurs er bestått, er det en god andel av de nyrekrutterte som velger å hoppe av fordi det blir for lang ventetid før de får være med på oppdrag.

5.2 Informasjon i sosiale medier

Dette avsnittet presenterer funn knyttet til perspektiver om sosiale medier. Hvilken betydning spredning av informasjon på Facebook har og hvordan nettverkene brukes i rekruttering, er sentralt her. Det er resultater knyttet til DiH som presenteres her, siden Hjelpekorpsset ikke har tilsvarende bruk av facebookgrupper eller andre kanaler i sosiale medier.

5.2.1 Spredning av informasjon

Informasjonen som deles i sosiale medier synes å ha to viktige funksjoner for frivillige i DiH. For det første vekker informasjon og dialogen et følelsesmessig engasjement som igjen får flere av de potensielt frivillige til å ta beslutningen om å reise ut. Informasjonen som har størst følelsesmessig påvirkning er den som formidles gjennom bilder og video. Et eksempel som flere av intervjuobjektene trekker fram er bildet av en omkommet to år gammel gutt liggende på stranden i Lesvos iført shorts og t-skjorte. Bildet ble et symbol på selve flyktningekrisen, og fungerte som et sterkt virkemiddel i den påfølgende flyktningedebatten. Mange av

intervjuobjektene referer til dette bildet eller lignende visuelle framstillinger av situasjonen, som en utløsende faktor for å ta en beslutning om å dra. Det at denne visuelle informasjonen dukker opp i sosiale medier gjentatte ganger fordi så mange deler den, virker også til å kunne forsterke avgjørelsen.

For det andre kan deling av praktisk informasjon knyttet til organisering av reise og opphold være avgjørende for at den frivillige på egen hånd mestrer denne logistikken. Analysen av facebooksidene viser at store deler av informasjonen her handler om praktiske spørsmål knyttet til reise og opphold. På facebooksidene stilles spørsmålene åpent for alle medlemmene, og som regel går det kun få minutter før spørsmålet er besvart. Facebookanalysen viser også at den praktiske informasjonen man får om reise og opphold, til tider er svært detaljert. Det deles informasjon om billigste reiseselskap, avstand mellom flyplass og hotell, navn og telefonnummer på ansatte ved hotellet, kontaktpersoner i Lesvos, og anbefalte steder å spise i nærheten av hotellet.

5.2.2 Nettverkene

De aller fleste informantene i DiH oppgir at de er direkte rekruttert eller fikk ideen om å dra ut i felten, gjennom sosiale medier. Videre forteller informantene i denne gruppen at de gjerne blir tipset i sosiale medier om dette arbeidet ved at noen "tagger" dem i en melding. Neste steg i rekrutteringen er en dialog i sosiale medier med venner eller bekjente som svarer på spørsmål eller deler informasjon de trenger for å organisere en reise. Før avgjørelsen om å reise tas, har gjerne informanten gått inn på gruppens side på Facebook og sett dokumentasjon av det arbeidet som er gjort og fått tilgang på bilder, video og dialoger som forklarer hvordan dette arbeidet utføres og organiseres.

Dokumentanalysen om utvikling i det frivillige arbeidet viser at forespørsler om å delta i frivillig arbeid som kommer fra store sosiale nettverk, er med på å senke barrierer for deltagelse som sosiale usikkerhet og usikkerhet for manglende kompetanse (Wollebæk, Sætrang og Fladmoe, 2015). Analysen viser også at hvis forespørselen i tillegg kommer fra noen kjente, øker dette sannsynligheten for å delta fordi disse menneskene gjerne har en sterk påvirkningskraft. Men, analysen om rekruttering viser at det er de svake båndene i det sosiale nettverket som har størst betydning for at folk velger å arbeide frivillig. Mens sterke bånd regnes som nær familie og nære venner, er våre svake bånd langt mer perifere bekjenskaper, som tidligere kollegaer eller venner av slektninger. Svake bånd fungerer gjerne som “broer” mellom grupper, og gir dermed enklere tilgang på informasjon og kunnskap.

Informantene i Hjelpekorpsset sier at de har dårlig erfaring med rekruttering i sosiale medier. Tidligere forsøk på rekruttering i disse kanalene, har gitt svært få nye medlemmer. Sosiale medier er heller ikke en informasjonsdelingskanal på linje med de selvorganiserte frivillige, og det er mindre oppmerksomhet rundt disse kanalene. Hjelpekorpsset bruker tradisjonelle kanaler som stand og vervekampanjer i rekrutteringen. Rekruttering gjennom venner og bekjente, altså i de sterke båndene, oppgis også som viktigere kanal for Hjelpekorpsset.

5.2.3 Kort responstid på spørsmål

“Faktisk så sendte jeg først en e -post til Røde Kors der jeg meldte meg til tjeneste. Jeg spurte om det var noe jeg kunne bidra med i flyktningekrisen. Den e- posten har jeg ennå ikke fått svar på”.

Slik forklarer en informant i DiH sitt første forsøk på å engasjere seg i flyktningekrisen. At han ikke fikk kontakt, medførte at han kom i prat med en selvorganisert frivillig på Facebook som var på Lesbos, og bestemte seg for å selv reise ned til Lesbos på eget initiativ.

Å få umiddelbar tilbakemelding på et initiativ eller spørsmål, er viktig for frivillige i de selvorganiserte gruppene. Flere av informantene sier at etter at beslutningen om å dra er tatt, bestilles flybilletter og hotell umiddelbart. De selvorganiserte gruppene bruker sosiale medier til å dele erfaringer, svare på hverandres spørsmål, hjelpe til med organisering av reiser etc.

Figur 6: Dialog i facebookgruppen Dråpen i Havet 4. oktober

5.3 Muligheter ved uformell og formell struktur

I denne delen skal jeg presentere funn knyttet til organisasjonsstrukturer. Temaer som er viktige her er grad av selvregulering knyttet til tid og involvering, og hvilke forpliktelser den frivillige har til arbeidet.

5.3.1 Høy grad av selvregulering

DiH har en uformell struktur, som karakteriseres ved flat styringsform, individualisert beslutningsmyndighet, lav grad av medlemsforpliktelser og få styrende regler og prinsipper.

DiH har ingen overordnet ledelse som tar beslutninger for hvordan et oppdrag skal løses eller organiseres, men det er det enkelte medlem som selv vurderer hvordan situasjonen best håndteres. Alle beslutninger gjøres individuelt, eller i samråd med andre som står i den aktuelle situasjonen. De felles retningslinjene som gruppen har, omtaler ikke hvordan en situasjon skal løses, men handler om hvordan de frivillige skal håndtere media eller opptre overfor andre mennesker.

De selvorganiserte frivillige har ingen forpliktelse til gruppen verken før, under eller etter oppdraget. Det som binder de frivillige sammen, er at de har mulighet til å bo på samme hotell, de står på de samme stredene, har på seg vester med samme logo, spiser måltider sammen og deler informasjon på uforpliktende informasjonsmøter.

En av informantene beskriver første møtet med flyktningarbeidet på Lesbos slik:

“Det var ingen organisering når vi kom ned. Ingen ledere eller sjefer eller fastsatt roller. Vi som var kommet for å jobbe frivillig bare møttes litt tilfeldig. Vi hørte jo om båter og vi snakket med lokalbefolkningen. På den måten så forstod vi hva som trengtes å gjøres. Og så bare gjorde vi det”.

De fleste informantene fra DiH sier at de ikke vurderer seg som et *medlem* i en gruppe, og ønsker derfor heller ikke å forholde seg til overordnede regler. De virker som at de vurderer oppdraget midlertidig, ut fra eget initiativ og at de heller ikke ønsker styrende retningslinjer for

hvordan de skal løse oppdraget eller forpliktelser til hvordan de skal oppføre seg. De ønsker heller ikke å måtte rapportere til noen.

Analysen av retningslinjer til DiH viser at disse handler mer om hva den frivillige *ikke* skal gjøre, enn å sette rammer for hvor, når og hvordan den frivillige skal utføre arbeidet. Retningslinjene sier ikke noe om når eller hvor lenge den frivillige skal engasjere seg i DiHs arbeid, eller hvilke arbeidsoppgaver den frivillige må løse. Den frivillige står dermed fritt til å bestemme på hvilke premisser han eller hun skal involvere seg.

Flere av informantene fra DiH sier også at de opplever at fastsatte regler reduserer muligheten for fleksibilitet og innovative løsninger. De opplever at fleksibilitet er en helt nødvendig egenskap i en nødhjelpssituasjon, og at retningslinjer kan ødelegge for en best mulig håndtering av situasjonen.

Også analysen av facebookgruppen viser at medlemmene i stor grad bidrar med å dele informasjon og hjelpe hverandre med praktiske spørsmål. De selvorganiserte ser det som et ansvar å hjelpe andre til organisere reiser, opphold og gi informasjon om hvordan man håndtere arbeidet. Hvis man kan vise til egne erfaringer i denne facebookgruppen, gis det også ekstra oppmerksomhet fra de andre medlemmene. Denne oppmerksomheten kommer fram i form av ros, likes og skyt. Det å få være med å ta ansvar og hjelpe andre ut fra egen erfaring, virker til å være viktig for medlemmene.

De formelle organisasjonene har en klar hierarkisk struktur, med tydelige lederroller og arbeidsoppgaver. De har felles prinsipper for arbeidet som alle kursene i umiddelbart etter

oppstart i organisasjonen. Organisasjonen har også helt klare krav til kompetanse før den frivillige får delta i skarpe oppdrag, og en kurspakke som alle medlemmene må igjennom. Frivillige som vil inn i Hjelpekorpsset må også til en samtale med sitt lokallag før vedkommende kobles opp til videre opptak. Det viktigste med denne samtalen er å avdekke motivasjon, fysisk form og kompetanse.

Intervju med medlemmer i Hjelpekorpsset viser en sterk tilknytning og tiltro til formelle strukturer. Her anses felles retningslinjer som en måte å håndtere kaos og konflikter. Det er en oppfatning om at felles retningslinjer er det som binder gruppen sammen, og som gjør det mulig å løse et oppdrag.

“Det er litt på samme måte som med trafikken, at man er avhengig av at folk bak rattet i de andre bilene også kan kjørereglene for å unngå komplett kaos”.

Medlemmene i Hjelpekorpsset oppfatter at manglende retningslinjer vil bety at mennesker med sterke meninger vil slå ben under hverandre, mer enn å bidra til konstruktive løsninger.

5.3.2 Spontan og uforpliktende deltakelse

Det synes som at flere av de frivillige i DiH har betenkeligheter til begrepet *administrasjon*. Med dette forstår de tid som går med til innmelding, opptak, intervju, kursing, opplæring. Dette er noe de oppfatter som hindrer en rask deltagelse. Kan de løse alt det praktiske selv, anser de dette som tidsbesparende og mer effektiv enn om de må gjennom ulike opptaksrunder.

Selvregulering av tid og grad av involvering trekkes fram av samtlige informanter fra DiH som en betydningsfull faktor for hvorfor de valgte å arbeide som frivillig. Mulighet til å selv bestemme når og hvor den frivillige skal dra og lengde på engasjementet, virker til å være svært viktig for

de fleste. En av informantene hadde mulighet til å dra fordi han var permittert fra jobben høsten 2015, og en annen hadde en ekstra uke ferie som måtte brukes opp før året var omme. For de fleste informantene handlet det nettopp om at timingen for å være med, var riktig akkurat der og da.

Dokumentanalysen om utvikling i frivillig arbeid, viser også at den tiden frivillige ønsker å bruke på frivillig arbeid går fra langvarige involvering i retning av mer kortsiktig engasjement, med færre forpliktelser. Denne korttidsfrivilligheten kan forstås som et uttrykk for en overgang fra kollektiv til refleksiv frivillighet der den enkelte forventer å stå friere med tanke på organisasjonsvalg enn tidligere, og er mindre villig til å inngå mer langvarige forpliktelser og ta ansvar for tidkrevende arbeid (Wollebæk og Sivesindi, 2010).

Også de frivillige fra Hjelpekorpsset var inne på dette. De merket en endring i frivilligheten både ved at antall medlemmer med langvarig engasjement var på vei ned, og at medlemmene stiller større krav til innholdet i det frivillige arbeidet. De er opptatt av å kunne påvirke formen og tiden på arbeidet, slik at det passer inn med andre forpliktelser de frivillige har. Koordinator for Hjelpekorpsene sier også at det er reaksjoner på at man må betale for en medlemskontingent for å kunne være med. Disse reaksjonene sier hun kommer fordi det oppleves som et mye mer bindende engasjement, enn om det var fritak fra et slikt medlemskap.

Dokumentanalysen av frivillig arbeid viser også at de tradisjonelle medlemsmøtene ser ut til å være av mindre interesse, og ønske om selvregulering av engasjement er større enn tidligere. Tilknytning og tilhørighet til et organisasjonsmedlemskap er betydelig svakere i dag enn for 20 år siden, og det er rollen som frivillig som står i sentrum, ikke rollen som medlem i en

organisasjon (Wollebæk og Sivesindi, 2010). Særlig viser analysen av dokumentene at yngre frivillige foretrekker å delta på en mer prosjektorientert, sporadisk måte og deltagelsen knyttes gjerne til bestemte formål.

5.3.3 Nytenkning og innovasjon

Om det finnes en tydelig sammenheng mellom selvorganisering og innovasjon, krever en mer inngående studie. Likevel viser funnene fra datainnsamlingen tegn på at nytenkning og mulighet for kreativ, selvstendig oppgaveløsning er en stor del av årsaken til at medlemmene velger de selvorganiserte gruppene. En av informantene fra DiH forklarer det slik:

“Alle folk som var der nede bare tok initiativer. De så hva som trengtes å bli gjort, og så gjorde de det. Ting forandrer seg fort, og man må kunne være fleksibel og tenke nytt”.

Informantene fra DiH beskriver miljøet som dynamisk og tilpasningsdyktig. Flere av informantene mener at det er bruk av sosiale medier som gjør dette miljøet dynamisk.

De frivillige i Hjelpekorpsset oppfatter på den andre side at spontane handlinger i en nødsituasjon kan skade håndteringen mer enn det bidrar til gode løsninger. En god håndtering av en situasjon er ifølge medlemmene når alle følger innøvde rutiner og retningslinjer.

Medlemmene opplever heller ikke at de har store muligheter til å komme med egne løsninger, fordi de er underlagt føringer fra Justisdepartementet og Politidirektoratet, og fordi en aksjon sjelden gjøres alene men sammen med andre aktører og organisasjoner som for eksempel politiet og Heimevernet.

5.3.4 Mulighet for medvirkning og sosiale nettverk

Tidligere presenterte funn i dette kapittelet viste at muligheten for å ta ansvar for arbeidsoppgavene, var en viktig faktor for de som velger å delta som frivillig i selvorganiserte grupper. Data fra intervjuene viser at også muligheten til å *velge* hvilke arbeidsoppgaver man vil utføre, er viktig. En av informantene forteller det slik:

“Vi velger selv hva vi vil jobbe med, og vi kan reise til andre camper eller andre strender om vi vil det. Vi bestemmer stort sett innhold i dagen selv. Jeg ville for eksempel dra fra Lesvos til Domeni for å hjelpe til der, og da gjorde jeg det. Det ble for rolig på Lesvos en periode synes jeg, og jeg ville bidra et sted jeg trengtes mer. Da jeg leste på Facebook at det var masse flyktninger i Domeni som trengte hjelp, så reiste jeg dit alene”.

Det virker til at de frivillige fra Hjelpekorpsset trekker en klar linje mellom medvirkning og beslutning. De frivillige uttrykker at det ikke er nødvendig å bidra i beslutninger om hvordan et oppdrag skal løses, men at de gjerne vil medvirke i arbeidsoppgavene etter at rammene er satt. De ser for eksempel gjerne at innspill underveis i en aksjon blir lyttet til, men kommer ikke med innspill før beslutningene om hvordan oppdraget skal løses er tatt.

Også refleksjoner rundt det sosiale nettverket virker til å være noe ulikt mellom frivillige i DiH og frivillige i Hjelpekorpsset. De fleste frivillige DiH oppgir at de har ingen ambisjoner om å knytte sosiale nettverk som en del av det frivillige arbeidet. Mange forklarer dette med at de ikke ønsker noen forpliktelser etter at de kom hjem, og at de ikke er interessert i å gå på medlemsmøter. Slik forklarer en av informantene dette:

“Sosiale aktiviteter med de andre er ikke viktig, for jeg har ikke mye tid til å pleie nye nettverk. Jeg er bestemor til fire og har nok å holde på med”.

Dette er meninger som står i kontrast til medlemmene i Hjelpekorpsset. Her oppleves samværet med andre som viktig for trivsel og motivasjon, men også som en viktig del av det å mestre et hjelpearbeid. Her mener de frivillige at jo bedre man kjenner hverandre, jo bedre løser man et oppdrag. En av de frivillige uttrykker det slik:

“Kursene og det sosiale er jo egentlig den eneste belønningen vi har i dette arbeidet. Jeg hadde ikke vært med på dette hvis det ikke var noe mer utover det faktiske hjelpearbeidet vi utfører”.

5.3.5 Selvorganisering er åpent for alle

Tidligere funn om DiH har vist at de ikke stiller krav til kurs, kompetanse, tid eller engasjement, og at dette er faktorer som kan medvirke til at frivillige velger denne formen for deltagelse. Men selvorganiserte grupper har heller ikke krav til fysisk form, alder eller andre menneskelige faktorer som kan være avgjørende for kapasitet til å delta. En av informantene forteller:

“En frivillig med dårlig helse reiste ned til Lesvos, og sa; “jeg kan bidra litt, men ikke så mye”. Det var en fin innstilling. Her kan alle bidra stort sett på egne premisser. Det tror jeg gjør at langt flere rekrutteres her, enn kanskje gjennom andre organisasjoner”.

Analysen av facebookgruppen til DiH viser også at det finnes deltakere som er både 80 år og 17 år som drar til Lesvos.

I Hjelpekorpsset stilles det heller ingen fysiske krav til de frivillige, men i den første samtalen som den frivillige har med sitt lokallag, vektlegges det om den frivillige liker å være ute, hvilke motivasjoner vedkommende har og om han eller hun er opptatt av fysisk aktivitet. Det er viktig for håndteringen av et oppdrag at de andre frivillige ikke må bruke tid på å hjelpe en annen frivillig, og derfor er alder og fysisk form relevant i den første samtalen.

6. Drøfting

Målet med denne masteroppgaven er å finne ut hva som påvirker frivillige til å velge selvorganiserte grupper vs. formelle organisasjoner i krisehåndtering. I denne delen av oppgaven vil jeg drøfte empirien ved å se hvordan de tre perspektivene *risikopersepsjon, sosiale medier og organisasjonsstrukturer* henger sammen og utfyller hverandre. Dette er fordi det vil være relevant å diskutere om det kan være kombinasjoner av faktorer som påvirker frivillige til å velge selvorganiserte grupper, og ikke en eller to faktorer isolert. De kombinasjonene som drøftingen bygger på, er valgt på bakgrunn av hvor tett koblet disse faktorene har vist seg å være i empirien.

6.1 Forholdet mellom risikoopplevelse og strukturer

Empiri knyttet til risikopersepsjon viser at de selvorganiserte frivillige i liten grad reflekterer over hvordan de faktisk vurderer risiko, men heller besvarer disse spørsmålene med motivasjon. De vektlegger samtidig at de ønsker stor grad av ansvar for oppgavene som skal løses, at de opplever å ha tilstrekkelig kompetanse for å håndtere risikoen og at de forbinder risikoen med noe spennende og lærerikt. Frivillige som har denne tilnærmingen til risiko virker også til å velger bort fakta, kurs, opplæring og kunnskapsinnhenting når de tar beslutning om å dra ut, og stoler mer på egne intuisjoner. Dette er hva Slovic (2000) kaller overdreven tro på egne evner og holdninger, og er en av heuristikkene i det første kontekstnivået i den integrerte modellen for risikopersepsjon (Renn, 2008). Heuristikkene handler om forenklingsstrategier som mennesker bruker for å håndtere risiko. Det forklarer at noen frivillige enten velger å unngå risikoen ved at de finner andre forklaringer, som håndtering eller ansvar, eller at de ikke innser hvor lite kunnskap de har om risikoen slik at de heller ikke er i stand til å vurdere den (Slovic, 2000).

I kulturperspektivet kan disse menneskene karakteriseres ved lav grad av gruppetilhørighet og de erkjenner i liten grad behovet for rutiner eller hierarki for å håndtere risikoen. De synes derfor å falle inn under gruppen som Douglas definerer som individualister (Lupton, 2013). Selv om det er mulig å trekke noen slike felles karakteristikk av de selvorganiserte frivilliges risikoopplevelse, virker det vanskelig å plassere disse frivillige kategorisk under en av Douglas' prototyper for risikorespons (Lupton, 2013). Prototypene kan anvendes på en god måte for å illustrere at egenskaper som selvstendighet og opplevd kontroll er individuelle faktorer som gjør at noen frivillige foretrekker løst organiserte grupper med liten grad av hierarki og sentralisert beslutningsmulighet. På samme måte vil det vise at egenskaper som samarbeid og tillit til strukturene, gjør at andre velger formelle organisasjoner. Men man må likevel ta høyde for at en frivillig kan oppleve tilhørighet til ulike kulturelle fellesskap ut fra egne erfaringer og intuisjoner. Det er dermed ikke sånn at en frivillig utelukkende vil tilhøre individualistene. I DiH vil det for eksempel helt sikkert finnes frivillig som også har et medlemskap eller tilknytning til en formell organisasjon. Samtidig kan det ut fra dataen virke til at i en umiddelbar krisehendelse vil noen mennesker være mer tilbøyelige for å ta et spontant ansvar på egen risiko, enn å vente på at de formelle hierarkiske strukturene skal inntreffe.

Det er likevel noen elementer knyttet til organiseringsform som synes å være avgjørende faktorer for at frivillige med denne tilnærmingen til risiko velger selvorganiserte grupper. Mennesker som ønsker stor grad av frihet og mye ansvar i en krisehendelse, i tillegg til selvstendighet til å finne de beste løsningene, ønsker seg til organiseringer som har høy grad av fleksibilitet og lav grad av regelstyring (Jacobsen og Thorsvik, 2007). Mintzberg (Jacobsen og Thorsvik, 2007) poengterer nettopp at denne type organisering er mest tiltrekkende for deltakerne når de kan velge arbeidsoppgaver etter behov, og der deltakerne kan utøve

kreativitet og innovasjon. For de frivillige i DiH synes det å være avgjørende at de kan regulere lengde på oppholdet, økonomiske rammer og tidspunkt for reisen selv. Dette har med å gjøre at de ønsker å ta hensyn til andre faktorer i livet, som familie og arbeid. At de frivillige i disse gruppene heller ikke ønsker å knytte seg til et medlemskap eller ha sosial omgang med andre frivillige etter at oppdraget er utført, kan også tyde på at løse rammer og uforpliktende deltagelse er viktige faktorer for de selvorganiserte frivillige.

Det synes også å være avgjørende for frivillige i DiH at de kan påvirke hvordan oppdraget skal løses. At gruppen har lav grad av strukturer, regler og interne koordineringer, er da faktorer som er avgjørende for at den enkelte skal delta som frivillig (Jackobsen og Thorsvik, 2007). Det tydeligste skillet på frivillige i DiH og i Hjelpekorpsset kan dermed virke til å være hvordan de selv vurderer behovet for strukturelle rammer som regler, koordinering og sentralisert beslutningsmyndighet. Jo viktigere man mener det er med fastsatte strukturer for at et arbeid skal kunne utføres, desto større er sjansen for at man vil velge en formell organisering. Økt vektlegging på selvstendighet fører til at man tiltrekkes grupper med løse strukturer og rammer.

Forskningsresultatene viser også at frivillige i DiH gjerne vil unngå et medlemskap i en organisasjon og de forpliktelser dette medfører. Disse resultatene kan forstås i sammenheng med at det har skjedd en økt individualisering i samfunnet på flere områder (Kaspersen, 1995). Giddens mener blant annet at samfunnet har vært igjennom en langsiktig prosess der tradisjonelle hierarkier utfordres, og menneskers tilhørighet til grupper vil være mindre viktige enn før (Kaspersen, 1995). Det betyr ikke at mennesker nødvendigvis er mindre opptatt av å delta i frivillig arbeid enn tidligere, men at vi vil ha friere rammer rundt dette arbeidet.

6.1.2 Risikoopplevelse og formelle strukturer

Risikoopplevelse og formelle strukturer henger først og fremst sammen i søken etter kunnskap knyttet til en risiko. Det virker til at frivillige som vurderer risiko på bakgrunn av kunnskap, trening og øvelser, samtidig oppfatter at risiko bør håndteres i formelle strukturer med hierarkiske beslutningsmyndigheter. Det betyr at kunnskap om en risiko kan øke mulighetene for at den frivillige ønsker å søke formelle organisasjoner for å håndtere den. Dette gjenspeiles også i det behovet for og tilliten til kurs og opplæring som de frivillige i Hjelpekorpsset synes å ha.

Den integrerte modellen for risikopersepsjon vektlegger kulturell bakgrunn som ett av de fire kontekstnivåene (Renn, 2008). I dette nivået får tilknytningen til miljøet den frivillige opererer i, stor oppmerksomhet. Det betyr at frivillige i de formelle organisasjonene vil ha organisasjonens prinsipper, mål, holdninger og kultur som et grunnlag når risiko vurderes. Dette svarer imidlertid ikke på om det alene er en faktor for at en frivillig velger den ene eller andre organiseringformen. Men når forskningsresultatene også viser at rekrutteringen til Hjelpekorpsset i all hovedsak foregår i de sterke båndene, altså av nære venner og familie, så er det mulig å tenke at disse holdningen og denne kulturen fungerer som påvirkningsfaktorer på den frivillige.

6.2 Forholdet mellom risikoopplevelse og sosiale medier

Sosiale medier har særlig to viktige funksjoner for frivillige i DiH. For det første er dette en kanal for å dele oppdateringer og nyheter om flyktningsituasjonen, gjerne ved å bruke visuell informasjon, som bilder og video. Denne visuelle informasjonen appellerer til den frivilliges følelser og engasjement, og bidrar til at mottakeren får et ønske om å hjelpe. Den integrerte modellen for risiko viser også i ett av kontekstnivåene hvordan emosjoner og affekter er av stor

betydning når vi skal forstå risikoopplevelse, fordi det setter i gang noen reaksjoner hos mennesker som igjen fører til en positiv eller negativ handling (Renn, 2008). Dramatisering og troverdighet er også avgjørende faktorer som påvirker risikoresponsen (Kasperson og Kasperson, 2005). I sosiale medier er begge disse faktorene tilstede nettopp ved hyppig bruk av bilder og video, og ved at informasjonen framstår som troverdig fordi avsender selv er førstehåndskilde (Kasperson og Kasperson, 2005). Det kan derfor virke til at det er en sammenheng mellom mengden troverdig og visuell informasjon den frivillige utsette for, og valg av organisasjonsform. Handler den frivillige basert på mye følelser og affekter, kan mulighetene være større for at han eller hun velger selvorganisering.

At den frivillige i DiH opplever en nytteverdi ved bruk av sosiale medier som en kanal for å eksponere eget initiativ, virker også til å være en faktor her. At det finnes en nytteverdi knyttet til selve nødhjelpsarbeidet og til "spenningen" ved å delta, er noe de frivillige i DiH deler med de frivillige i Hjelpekorpsset. Men de selvorganiserte frivillige ser også en belønning ved den anerkjennelsen de får i sosiale medier for innsatsen de gjør (Adams, 1995). Å vise at man deltar i frivillig arbeid og den positive tilbakemeldingen flere får, er en motivasjonsfaktor som er viktig for denne gruppen frivillige. Adams (1995) understreker nettopp at belønning og anerkjennelse gjør mennesker mer tilbøyelige til å ta risiko.

For det andre er sosiale medier også en kanal for å dele praktisk informasjon og diskusjon om logistikk og løsninger knyttet til utreise til et kriseområdet. Hvilke flyruter kan man velg, hvilke hoteller er det best å booke seg inn på, hvilke priser må man betale, hva trengs av personlig utstyr? Det ser imidlertid ut til at det er den tette koblingen mellom den visuelle og praktiske informasjonen som er en av de utløsende faktorene for at den frivillige beslutter å reise.

Rekrutteringen av selvorganiserte frivillige foregår altså i to steg; først blir mottakeren følelsesmessig engasjert gjennom bilder og nyheter, og så får den frivillige servert praktisk informasjon om hvordan mottakeren kan reise ned til kriseområdet selv.

Tilgang på informasjon er av stor betydning for at den frivillige velger å dra (Crowe, 2010). Informasjon som er lett tilgjengelig, enkel å forstå og der responsen er umiddelbar, øker sannsynligheten for at den frivillige raskt velger å dra. Den integrerte modellen for risiko (Renn, 2008) viser også som ett av kontekstnivåene at mediedekning er avgjørende for vurdering av risiko særlig om vi ikke har erfaring med risikoen fra tidligere. I DiH der informasjonseksponeringen er særlig høy, kan det tenkes at det er en sammenheng mellom denne eksponeringen og beslutningen om å delta som frivillig. Kasperson og Kasperson (2005) legger nettopp vekt på at jo mer informasjon en person mottar, jo mer forsterkende virker den på risikoresponsen. Det kan dermed tenkes at det er en sammenheng mellom den relativt store mengden informasjon de selvorganiserte grupper utsettes for, og rekrutteringen til disse gruppene.

6.3 Forholdet mellom sosiale medier og strukturer

Funnene fra dokumentanalysen og intervjuene viser også at rekruttering som skjer i store sosiale nettverk er med på å senke barrierer som sosial usikkerhet og usikkerhet knyttet til for eksempel manglende kompetanse. Det er også når rekrutteringen til de selvorganiserte gruppene skjer i de svake båndene at den er sterkest. Det betyr at i disse prosessene har mer perifere bekjentskap gjerne sterkere påvirkning på mennesker, enn de som står oss veldig nær (sterke bånd). Når slike mobiliseringsprosesser skjer i sosiale medier kaller Enjolars (2010) dette for *kaskader*. Det betyr at når en potensiell frivillig observerer at noen i facebookgruppen til DiH

deler og liker informasjon, utløser det et handlingsinitiativ hos den potensielt frivillige. All denne delingen og spredningen av informasjon har i disse utløste *kaskadene* en tilslutningskraft som forklarer at disse gruppene vokser svært raskt i omfang (Enjolras, 2010). Når informasjonen heller ikke trenger å følge strukturer og hierarki, men kan spres av den enkelte frivillige, mangedobler dette antall mottakere. Sosiale medier utfordrer dermed etablerte hierarkiske strukturer fordi alle har samme rettigheter og muligheter. Terskelen for å ta kontakt med andre reduseres, og det åpner for stor takhøyde for tilbakemeldinger og respons (Staudé og Martinsen, 2013).

Rekruttering til Hjelpekorpsset skjer oftere gjennom de sterke båndene (gjennom nære venner eller familie). Store rekrutteringskampanjer gjennomføres ved jevnlig mellomrom, men sjeldnere brukes sosiale medier som et verktøy for dette. Hjelpekorpsset følger også i større grad hierarkiske strukturer for deling av informasjon, og har dermed ikke den samme mobiliseringer som utløses av kaskadene (Enjolras, 2013).

6.4 Forholdet mellom det spontane og sosiale medier

Kanskje det viktigste kjennetegnet ved selvorganiserte grupper i kriser er den spontane og plutselige etableringen. Blant de frivillige selv kalles disse hjelpegruppene ofte for pop up-grupper. Disse initiativene oppstår som en reaksjon på en hendelse i samfunnet. Initiativene starter gjerne i grassrota, de er uten erfaring eller relevant kompetanse og de er ofte uten mål og styring. Mye av den tidligere forskningen viser nettopp at dette både er gruppenes styrke og svakhet.

Det spontane er en viktig faktor også i denne oppgaven fordi det belyser den umiddelbare

beslutningen om å delta i selvorganiserte grupper. Det empiriske datagrunnlaget viser imidlertid at denne spontaniteten forsterkes og realiseres gjennom bruk sosiale medier. Koplingen ligger i nærheten til førstehåndskilder, rask respons på spørsmål og i den kulturen som oppstår i facebookgruppene til de selvorganiserte frivillige.

Samtidig bekrefter også forskning på sosiale medier at disse kanalene i større grad enn de tradisjonelle mediene, er et godt egnet verktøy for improvisasjon og håndtering av situasjonsbestemte løsninger (Eriksson (2009)). For DiH handler dette for det første om en arena for umiddelbare samhandlingsløsninger som muliggjør rask informasjonsspredning. Men det handler også om et verktøy for øyeblikkelig koordinering av ressurser i en krise. Tilgangen til dette verktøyet senker dermed terskelen for å bli med, og er avgjørende for at frivillige velger selvorganisering i en krise.

En rekrutteringsprosess til Hjelpekorpsset foregår normalt sett over lenger tid, der dimensjoner som kompetanse og sosialt fellesskap blir vurdert som viktige faktorer. I Hjelpekorpsset handler tid også noe om en langvarig forpliktelse til organisasjonens prinsipper og mål. Å bli medlem i Hjelpekorpsset kan aldri være en spontan beslutning, fordi integreringsprosessen strekker seg over lang tid.

7. Konklusjon

Denne studien viser at det ikke bare er en faktor alene som påvirker om frivillige velger selvorganisert eller formell organisering, men at det er kombinasjonen av flere faktorer som inntreffer samtidig. Det er derfor sentralt i konklusjonen å framheve at de tre perspektivene *persepsjon, sosiale medier og organisasjonsstruktur* ikke kan forklares utelukkende av hverandre, men utfyller hverandre og henger sammen.

For å besvare oppgavens problemstillingen kan noen faktorer som virker til å være avgjørende for om frivillige velger selvorganisering eller formell organisering, oppsummeres slik:

- a) *Evne til å risikovurdere* handler om de vurderinger den frivillige gjør knyttet til risikoopplevelsen. De frivillige som velger selvorganiserte grupper virker til å ha liten grad av risikovurdering, men stor tiltro til egne evner og ansvar i risikohåndteringen. De formelt organiserte gjør en høyere grad av risikovurdering, og er i større grad opptatt av hva risikoen er og at den må håndteres i et fellesskap og med utgangspunkt i kunnskap.
- b) *Belønning og anerkjennelse* er faktorer som virker til å være viktigere for de selvorganiserte frivillige enn de formelt organiserte frivillige. Anerkjennelse skjer gjennom oppmerksomhet og positive tilbakemeldinger i sosiale medier, og denne oppmerksomheten mottar den frivillige både fra kjente og ukjente. Sosiale medier er sentralt fordi disse nettverkene har potensialet til å framheve en slik anerkjennelse til et svært bredt publikum.
- c) Høy grad av *informasjonseksposering* ser ut til å være en viktig påvirkningsfaktor for at frivillige velger å delta i selvorganiserte grupper. Det er særlig delingen og spredningen av informasjonen i sosiale medier som kan forsterke dette initiativet. Sosiale medier har en kombinasjon av visuell informasjon, som i stor grad kan påvirker følelsene, og praktisk

informasjon, som gjør det mulig å respondere på bakgrunn av følelsene. Denne kombinasjonen ser ut til å påvirke handlekraften til den frivillige.

d) *Selvregulering og medvirkning* er viktige faktorer for selvorganiserte frivillige. At den frivillige selv kan velge tidspunkt og grad av involvering, er for mange avgjørende for at de velger å bli med i selvorganiserte grupper. Det betyr at de kan opprettholde sine vanlige liv uten at deltagelse i frivillige arbeid går ut over andre forpliktelser, som arbeidsforhold og familie.

Frivillige i denne organiseringsformen har i tillegg ofte et ønske om å få påvirke og bestemme hvordan arbeidet skal løses fordi de investerer av egen tid, risiko og penger. For frivillige i formelle organiseringer, virker imidlertid selvregulering som et utgangspunkt for kaos. Og medvirkning anses heller ikke som viktig når overordnede beslutninger skal tas.

e) *Tilhørighet vs. selvstendighet* er viktige faktorer fordi det handler om ønsket varighet for det frivillige arbeidet. For frivillige i formelle organisasjoner handler medlemskap om et ønske om langsiktig forpliktelse og tilhørighet til et miljø og til organisasjonens arbeid og prinsipper. Frivillige i selvorganiserte grupper vil på sin side ønske å arbeide uten en slik forpliktelse til et sosialt nettverk eller etablert miljø.

f) *Kompetanse* handler for de formelt organiserte om kunnskapsheving og trygghet i arbeidet. Dette gir igjen tillit til at tilegnet kunnskap og innarbeidede strukturer er den beste måten å håndtere risiko på. For de selvorganiserte handler nettopp fravær av krav til kompetanse om en mulighet til å delta. At det ikke stilles krav til formell kompetanse åpner sjansen for at langt flere kan bidra. Hvordan man vurderer nødvendigheten av kompetanse, virker dermed til å være avgjørende for hvilken organiseringsform den frivillige velger.

7.1 Videre forskning

Framveksten av sosiale medier har fått, og vil også i framtiden få, stor betydning for mobilisering og rekruttering til selvorganiserte grupper. De sosiale mediene tilbyr en effektiv plattform for informasjonsspredning og dialog, noe som i tidlig fase av en krise skaper tillit og troverdighet. Dette kombinert med flat styringsstruktur og høy grad av selvregulering for selvorganiserte frivillige, gjør at det er en organiseringsform som potensielt kan tiltrekke seg mange som ønsker å bidra i en krise. Her er terskelen for å delta lav.

Noe av det de selvorganiserte gruppene imidlertid ikke kan tilby, og som frivillige i de formelle organisasjonene henger høyt, er det sosiale fellesskapet og søken etter kunnskap og kompetanse. Det vil i en krise alltid være behov for noen som har riktig erfaring, rutiner og ressurser til å håndtere hendelsen. Og det vil alltid være frivillige som ønsker et kjent nettverk å dele disse erfaringene med. Utfordringene som ligger i framtidig krisehåndtering er da hvordan de selvorganiserte gruppene og de formelle organisasjonene skal samordne arbeidet. Det som vil være interessant for videre forskningen er å se på hva som fremmer og hemmer et samarbeidet mellom disse organisasjonsformene. Når de selvorganiserte gruppene står side om side med de formelle organisasjonene langs strandkanten på Lesvos, hvordan fordeler de oppgavene da? Hvilken forståelse har de for hverandres oppdrag og hvordan skjer utvekslingen av informasjon og kompetanse?

Samtidig vil det også være interessant for den videre forskningen å studere hvordan myndigheter håndterer økningen av selvorganiserte grupper i en krisehendelse. Tar kommunale myndigheter for eksempel høyde for selvorganiserte grupper i egne beredskapsplaner? Dynes understreker nettopp at en vanlig oppfattelse av mennesker i kriser er

å se dem som et stort problem i stedet for en stor ressurs. Han mener at vi i større grad i
krisepanleggingen må ta høyde for at de involverte i kriser ikke alltid følger krisepanen, men
 gjerne foretrekker egne paner. Jeg tror vi i årene framover vil se en vekst i selvorganiserte
 grupper nettopp fordi sosiale medier har gitt helt vanlige mennesker et nytt
 mobiliseringsverktøy som gjør det mulig å skaffe utstyr, penger og mennesker til øyeblikkelig
 dugnadsarbeid. Myndighetens utfordring for framtidig krisehandtering, tror jeg blir å utnytte
 kapasiteten og ressursene i disse gruppene i stede for å arbeide parallelt med dem.

Litteraturliste

Adams, John (1995): Risk. USL Press

Aguirre, B. E (2006): On the concept of Resilience. Disaster Research Center

Aven, et al (2013): Samfunnssikkerhet. Universitetsforlaget

Barnes, Susan (2013): Social Networks. From Text to Video. Peter Lang media and communication list.

Blaikie, Norman (2010): Designing Social Research, 2. utgave. Polity books

Brinkmann, Svend og Tanggaard, Lene (2012): Kvalitativ metode. Empiri og teoriutvikling. Gyldendal Akademiske

Castelles, Manuel (2004): The Network Society. A Cross-cultural Perspective. Edward Elgar Publishing

Charmaz, Kathy (2014): Constructing grounded theory. A Practical Guide through Qualitative Analysis

Comfort, Louise (1995): Self organization in disaster response and recovery: The Maharashtra, India Earthquake of September 30, 1993

Crowe, Adam (2010): The social media manifesto: A comprehensive review of the impact of social media on emergency management. Henry Stewart Publication.

De Wold, Tom og Holvoet, Tom (2004): Emergence Versus Self-Organisation: Different Concepts but Promising When Combined. Department of Computer Science, Kuleuven.

Dynes, Russell (1993): Disaster reduction: The importance of adequate assumptions about social organization. Department of Sociology, University of Delaware

Enjolras, Bernard m.fl (2014): Liker- liker ikke. Sosiale medier, samfunnsengasjement og offentlighet. Cappelen Damm Akademisk

Eriksson, Mats (2009): Nätens kriskommunikation, Forfatteren och Studentlitteratur

Fivelsdal, Egil og Bakka, Jørgen Frode (2014): Organisasjonsteori. Kultur, struktur, prosesser. 6. utgave. Handelshøyskolens forlag, København.

FNs håndbok for nasjonalregnskapene (2011): http://ccss.jhu.edu/wp-content/uploads/downloads/2011/08/UNHB_English.pdf

- Glendon, A. Ian, Clarke, Clarke, G.Sharon, McKenna, F.Eugene (2006): Human safety and Risk Management. Taylor and Francis Group.
- Helsloot og Ruitenbergh (2004): Citizen Response to Disasters: a Survey of Literature and Some Practical Implications. Journal of contingencies and crisis management
- Hovedprogram for Røde Kors 2014-2017
- Jacobsen, Dag Ingvar og Thorsvik, Jan (2007): Hvordan organisasjoner fungerer. Fagbokforlaget.
- Kadushin, Charles (2012): Understanding Social Networks, theory, concepts and findings. Oxford University.
- Kaspersen, Lars Bo, (1995): Anthony Giddens- introduktion til en samfunnsteoretiker.
- Kasperson, Jeanne X and Kasperson, Roger E (2005): The social Countours of Risk, Volume 1: publics, Risk Communication & the social Amplification of Risk. Cromwell Press Ltd.
- Lockwood, Sarah (2013): The self- organisation of volunteering youth during crisis events. Forum magazine
- Lupton, Deborah (2013): Risk. Routledge
- Olsen O. E., Lindøe H. P. (2009) Risk on the ramble: The international transfer og risk and vulnerability, Safety Science, 47, 743-755
- Palen and Starbird (2011): "Voluntweeters": Self- Organizing bt Digital Volunteers in Time of Crisis. University of Colorado at Boulder.
- Renn, Ortwin (2008): Risk Governance. Coping with Uncertainty in a Compekk World. Earthscan.
- Repstad, Pål (2007): Mellom nærhet og distanse. Kvalitativ metode i samfunnsfag. Universitetsforlaget.
- Rosenthal, Boin & Comfort, (2001): Managing crises. Threats, dilemmas, oppertunities. Charles C Thomas Publisher, LTD.
- Røde Kors: Rapport 2015 «Det skjer ikke her» Felles beredskap – Felles ansvar II". "Dette er Røde Kors", 2011
- Slovic, Paul (2000): The perception of risk. Earthscan Publications
- Starbird, Kate and Palen, Leysia (2011): "Voluntweeters": Self- Oganizing by Digital Volunteers in Times of Crises, University of Colorado at Boulder
- Staude, Cecilie og Marthinsen, Svein Tore (2013): Sosial kommunikasjon. Personlig- samtale-verdi. Kommuneforlaget.

UNHCR:http://data.unhcr.org/mediterranean/regional.php#_ga=1.98866206.1876652766.1452798010

Wollebæk, Dag og Sivesind, Karl Henrik (2010): Fra folkebevegelse til filantropi? Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig arbeid.

Wollebæk, Dag, Sætrang, Synne og Fladmoe, Audun (2015): Betingelser for frivillig innsats, 2015. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig arbeid.

Østby, Helge m.flere (2007): Metodebok for medievitenskap. Fagforlaget

VEDLEGG 1: Eksempler på selvorganiserte grupper

Gruppe	Hensikt	Kanal for rekruttering, informasjon og koordinering	Antall medlemmer	Aktiviteter
Northern Lights Aid	Gi bistand til flyktninger som kommer til Hellas	Facebook	2120	Samler inn penger, deler ut mat, klær og utstyr.
Refugees welcome to Norway, 2015	Bistand til asylsøkere utenfor Politiets Utlendingsenhet i Oslo. Oppstod som en reaksjon på det de mente var myndighetenes manglende evne til å organisere et humanitært mottak og registrering av asylsøkere som ankom Norge.	Facebook rwtn.no	83 000	1. Utdeling av mat, husly og klær til flyktninger ved ankomst til Norge. 2. Organisert vaktordninger utfor Politiets Utlendingsenhet i Oslo høsten 2015. 3. Arrangerer også aktiviteter på flyktingemottak landet over.
Lighthouse Refugee Relief, 2015 (svensk)	Yte bistand til syriske flyktninger som ankommer Lesbos.	Facebook, Internettside	9953	1. Ta i mot flyktninger som ankommer Hellas sjøveien fra Tyrkia 2. Tilby overnatting i telt, mat, vann, klær til flyktingene. 3. Yte medisinsk bistand
Mange bekker små	Nødhjelpsarbeid rettet mot flyktninger i Libanon	Facebook	700	Innsamling av varme klær, sko, soveposer til flyktninger

				Arrangerer turer til flyktningeleirene
Vinterklær til syriske flyktninger, 2015	Nødhjelpsarbeid rettet mot flyktninger i Libanon	Facebook	1489	Innsamling av varme klær, sko, soveposer til flyktninger Arrangerer turer til flyktningeleirene
Hjelp flyktingene	Bidra til å skape et langsiktig engasjement for utsatte grupper.	Facebook	1342	Samler inn utstyr, leker og klær til flyktninger som bor på mottak i Norge Tilstede på Lesbos og i transittleirer i Hellas (Skala og Moria).
Frivillige for flyktingene, 2015	Bistand til asylsøkere utenfor Politiets Utlendingsenhet (PU) i Oslo.	Facebook	1144	Lage mat, samler inn klær og prate med asylsøkere som oppholder seg utfor PU

VEDLEGG 2: Valg av informanter

Selvorganiserte grupper

Navn	Yrke	Type engasjement	Gruppe
Kathrine	Selvstendig næringsdrivende	To turer til Lesvos	Dråpen i Havet
Mads Tore	Ingeniør (permittert høsten 2015)	En tur til Lesvos, to uker høsten 2015	Dråpen i Havet
Turid	Lærer	To turer til Chios, en uke høsten 2015, og en uke februar 2016	Dråpen i Havet
Thea	Butikkmedarbeider	To turer til Hellas (en uke) og Libanon (en uke)	Dråpen i Havet/ Libanon (uten tilknytning til en gruppe)
Therese	Selvstendig næringsdrivende	To turer til Hellas; Lesvos og Athen	Dråpen i Havet
Lars	Lektor	To turer til Lesvos og Libanon.	Lesvos og Libanon direkte flyktningehjelp/ Dråpen i Havet
Heidi	Butikkmedarbeider	En tur til Lesvos	Dråpen i Havet

Røde Kors Hjelpekorps

Navn	Yrke	Type engasjement	Organisasjon
Catalina	Sykepleier	4 år i Hjelpekorpsset	Røde Kors
Morten	Sykepleier	3 år i Hjelpekorpsset	Røde Korps
Torfinn	Sykepleier	14 år i Hjelpekorps	Røde Korps
Espen	Arbeider innfor logistikk	5 år i Hjelpekorpsset	Røde Kors

Ragnhild	Koordinator, Røde Kors Hjelpekorps Rogaland	-	Røde Kors
----------	---	---	-----------

VEDLEGG 3: Intervjuguide

S1: Kan du forklare hvordan du fikk kontakt med Dråpen i Havet/ Røde Kors?

O: Tok du et eget initiativ eller ble du tipset/ rekruttert via andre.

O: Kan du huske hvorfor du ble med som frivillig?

O: Kan du huske hvor lang tid det tok fra du tok kontakt til du fikk respons?

S2: Hva tenkte du at du kunne bidra med i det frivillige arbeidet?

S3: Hadde du klart for deg hvordan du skulle løse oppdraget?

O: Hvordan søkte du etter kunnskap om dette?

O: Hvilken form for opplæring har du eventuelt fått?

S4: Hvor lenge ønsker/ ønskte du å engasjere deg?

O: Hvor viktig er det for deg at du kan bestemme selv hvor lenge du skal være med?

S5: Hvordan opplever du muligheten til å bestemme selv hva du skal bidra med i det frivillige arbeidet?

O: Hvordan opplever du det er å få respons på forslag til aktiviteter?

O: Kommer du ofte med forslag til aktiviteter/ innhold i arbeidet?

S6: Hvilke muligheter vil du si at du har til å ta egne beslutninger i det frivillige arbeidet?

O: Hvorfor/ hvorfor ikke vil du si at dette er viktig for deg?

S7: Opplever du at du selv kan påvirke tidspunkt for det frivillige arbeidet?

O: Skulle du ønske du kunne påvirke dette i større eller mindre grad enn i dag?

O: Hvorfor/ hvorfor ikke?

S8: I hvilken grad føler du at du kan regulere graden av deltagelse selv?

O: Er det viktig for deg å kunne regulere dette selv/ eventuelt ikke?

O: Hvilken forpliktelse føler du at du har til å delta som frivillig i gruppen?

O: Føler du at det er konsekvenser ved å trekke seg ut eller ved fravær?

S9: Hvor viktig er det å se resultater av det frivillige arbeidet du gjør?

O: hvordan ser du resultater?

O: Synes du resultatene bør komme umiddelbart?

S10: Kunne du tenke deg å organisert deg som frivillig på en annen måte enn du har gjort/ gjør i dag?

O: Hvordan ville du dette arbeidet skulle vært?

S11: Hvordan vil du si at du kjenner gruppens/ organisasjonens mål og retningslinjer?

O: ?

S12: Deltar du ofte på sosiale aktiviteter utfor det frivillige arbeidet med dine kolleger i gruppen/ organisasjonen?

O: Hvorfor/ hvorfor ikke?

S13: Hvordan vil du beskrive forholdet du har til de andre frivillige i gruppen/ organisasjonen?

O: Vil du si dette er forholdet er viktig/ uviktig for ditt engasjement?

O: Hvorfor tror du det er slik?

S14: Hvor lenge har du vært/ var du engasjert i det frivillige arbeidet?

O: Hvor lenge ser du for deg at det skal fortsette?

